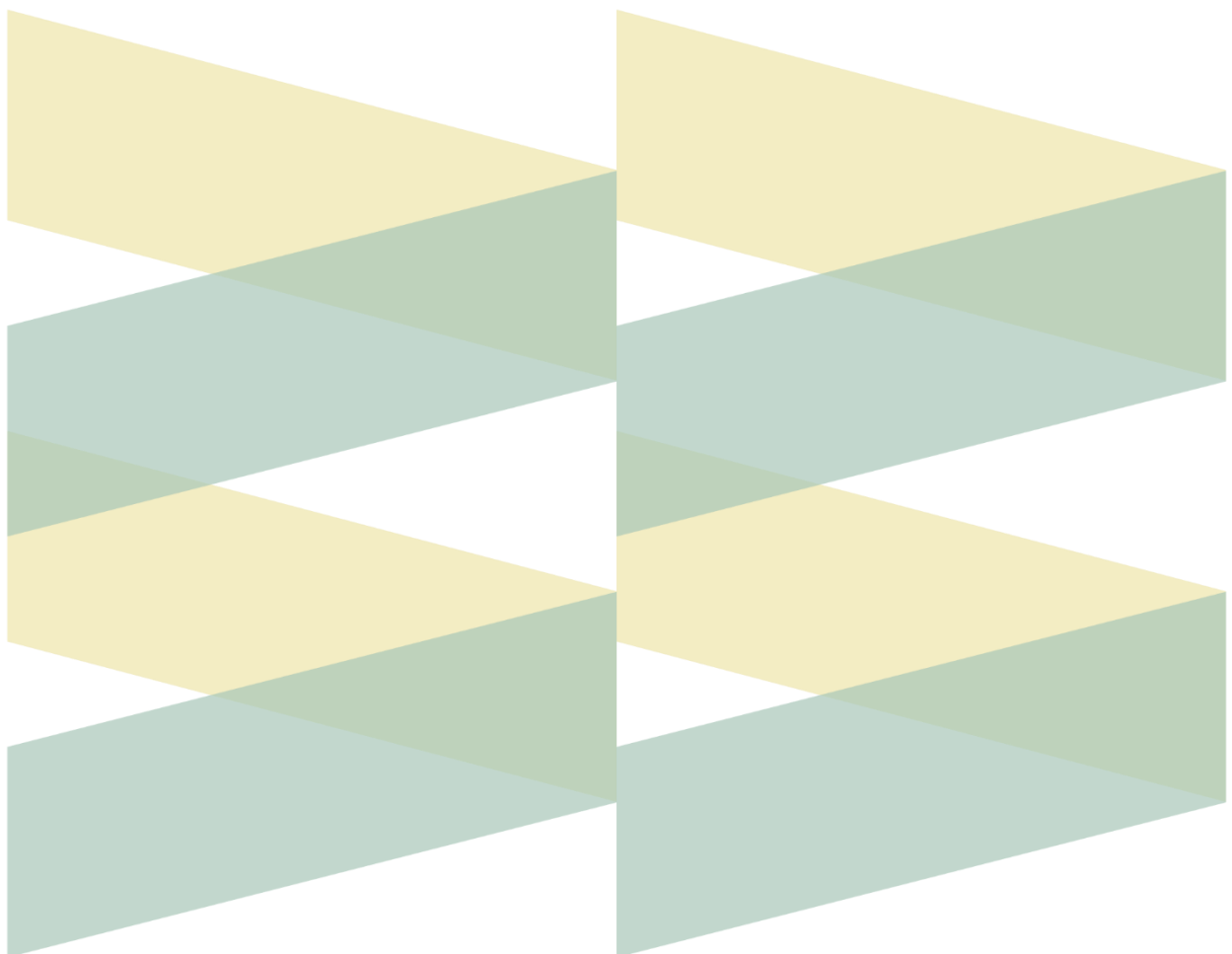

Holdningar til lhbtqiq-personer i 2017

Innhold

Abstract	3
Sammendrag	5
1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn	7
1.2 Begreper.....	7
1.3 Hvorfor måler vi holdninger?.....	8
2. Metode	9
2.1 Om undersøkelsen	9
2.1.1 Om undersøkelsene i 2008 og 2013	9
2.1.2 Undersøkelsen i 2017	9
2.1.3 Bakgrunnsvariabler	10
2.2 Analyse	11
2.2.1 Faktoranalyse.....	11
2.2.2 Fordelinger og gjennomsnitt	11
2.2.3 Vekting	12
3. Om utvalget	13
3.1 Seksuell orientering	16
3.2 Kontakt og bekjentskap med lhbt-personer	17
4. Holdninger til lhbt-personer	20
4.1 Negative holdninger til lhb-personer og transpersoner	20
4.2 Negative holdninger til lesbiske, homofile og ulike handlinger	24
4.3 Holdninger til homoseksualitet som et naturlig uttrykk for seksualitet.....	27
4.4 Negative holdninger til transpersoner og ulike holdninger.....	28
4.5 Negative handlinger ovenfor lhbt-personer	30
4.6 Bruk av kallenavn	33
5. Holdninger til variasjon i kroppslig kjønnsutvikling	35
5.1 Kjennskap til interkjønn-begrepet	35
5.2 Aksept i samfunnet	36
5.3 Holdning til at det kan finnes mer enn to biologiske kjønn.....	36
5.4 Holdninger til kosmetisk kirurgi på barn.....	37
5.5 Negative holdninger til interkjønnpersoner	38
6. Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn	39
6.1 Holdninger til åpenhet	39
6.2 Negative holdninger til å gi kjærtagn i offentligheten.....	41
6.3 Negative holdninger til lhbt-barn	43
6.4 Holdning til ulike grupper som statsminister	44
6.5 Holdninger til mangfold i seksuell orientering	45

6.6 Holdning til endring av juridisk kjønn	45
6.7 Holdninger til tradisjonelle kjønnsroller	46
7. Familie og barn	48
7.1 Holdninger til at likekjønnede par lever sammen	48
7.2 Holdninger til ekteskap mellom likekjønnede	49
7.3 Holdninger til adopsjon og reproduksjonsteknologi for likekjønnede par.....	51
7.4 Holdninger til foreldreskap for likekjønnede par	55
Referanser	58

Abstract

In 2017, the Directorate for Children, Youth and Family Affairs (Bufdir) conducted a population survey of attitudes to lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people (LGBTI people). This attitudes survey was largely a reproduction of surveys conducted in 2008 and in 2013 (Anderssen and Slåtten, 2008; 2013).¹

On behalf of the Directorate for Children, Youth and Family Affairs, Sentio Research has analysed the data and written a report. The main purpose of this report is to shed light on attitudes towards LGBTI people among the Norwegian population, changes in these attitudes over time, and variations between population groups.

1,250 respondents participated in the 2017 web survey. The sample is representative of the Norwegian population. Results are weighted by gender, age, and geographic region.

Attitudes to LGBT people have become more positive

Between 2008 and 2017, attitudes to LGBT people have become considerably more positive. Overall, attitudes to trans people are more negative than attitudes to LGB people. Moreover, attitudes to gay and bisexual men are more negative than attitudes to lesbian and bisexual women.

Attitudes to intersex/variation in sex development

A relatively large share of the respondents chose “no opinion” or “neither agree nor disagree” in response to statements about *variation in sex development*. Furthermore, most people were not familiar with the term “intersex”.

Almost 4 in 10 agree with the statement that *intersex people cannot live openly in society because the degree of societal acceptance is too low*.

Attitudes to an open and inclusive society

Overall, attitudes to LGBT people being out are positive. There is also a high degree of acceptance of LGBT people showing affection in public, such as by holding hands or kissing. However, attitudes are more negative to two men being affectionate in public, compared to other groups.

Family life, children, and reproduction

Attitudes to same-sex marriage are largely positive, and they have become more positive over time. Compared to attitudes to civil marriages, however, attitudes to same-sex couples marrying in church are somewhat less positive.

¹ Keeping as many questions as possible, in their original wording, was a priority. However, some questions were removed or reformulated to make them more useful or easier to understand. New questions were also added, e.g. on attitudes to intersex people and on attitudes to same-sex couples as foster parents.

Abstract

Over time, attitudes to adoption by lesbian and gay couples have become more positive. Moreover, support for access to assisted reproduction for LGBTI people has increased. Sexual orientation is generally not considered as an important factor for successful parenthood.

Variations between population groups

- Generally, women have more positive attitudes to LGBTI people than men do.
- Young people demonstrate more positive attitudes to lesbian women, gay men, and same-sex family life compared to older people.
- Generally, people living in Oslo have more positive attitudes to LGBT than those living in other regions. On average, people living in the southern and western region, as well as those living in rural areas, show more negative attitudes.
- Negative attitudes to LGBT people are more common among religious people.
- People who support traditional gender roles generally show more negative attitudes to LGBT people.

Sammen drag

I 2017 gjennomførte Bufdir en undersøkelse om befolkningens holdninger til lhbt-personer (lesbiske, homofile og bifile personer, samt transpersoner og interkjønnpersoner/personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling). Undersøkelsen var i stor grad basert på to tidligere holdningsundersøkelser fra 2008 og 2013 (Anderssen & Slåtten, 2008, 2013).

Høsten 2019 har Sentio Research, på oppdrag fra Bufdir, analysert datamaterialet fra 2017-undersøkelsen og skrevet en rapport. Formålet med denne rapporten er å belyse hvilke holdninger befolkningen har til lhbt-personer, samt hvordan disse holdningene har utviklet seg over tid. I tillegg ser vi nærmere på hvorvidt holdningene varierer mellom ulike grupper i befolkningen.

Holdningene til lhbt-personer har blitt mer positive

Mellom 2008 og 2017 har det vært en betydelig nedgang i andelen med negative holdninger overfor personer med ulike seksuelle orienteringer (lesbiske, homofile og bifile kvinner og menn), kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk.

Generelt er det mer utbredt med negative holdninger overfor personer med ulike kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, enn overfor personer med ulike seksuelle orienteringer. Det er også flere som har negative holdninger overfor homofile og bifile menn enn overfor lesbiske og bifile kvinner. Negative holdninger overfor homofile menn kommer særlig til uttrykk når respondentene har tatt stilling til konkrete påstander; eksempelvis svarer 1 av 10 at de grøsser ved tanken på homofile menn.

Holdninger til variasjon i kroppslig utvikling

For de ulike holdningsspørsmålene knyttet til variasjon i kroppslig utvikling («interkjønn»), er det relativt mange som oppgir at de *ikke har en mening*, eller at de er *verken enig eller uenig* i de ulike påstandene. Videre var begrepet «interkjønn» et nytt begrep for over halvparten av respondentene. Dette tyder på at mange ikke har et forhold til dette temaet.

Det er en utbredt oppfatning om at det *ikke* er nok aksept i samfunnet til at folk kan leve åpent som interkjønnpersoner; noe nesten 4 av 10 er enige i. Nesten 1 av 10 svarer at de grøsser ved tanken på en person som ser ut som en kvinne på utsiden og har testikler på innsiden av kroppen, og tilsvarende ved tanken på en person som ser ut som en mann på utsiden og har eggstokker eller livmor på innsiden av kroppen.

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

Det er jevnt over svært positive holdninger til at lesbiske, homofile og transpersoner lever åpent i samfunnet. Det er også stor grad av aksept for at lhbt-personer viser kjærtegn i offentligheten, som å holde hender eller å kysse. Holdningene er imidlertid noe mer negative når det er snakk om to *menn* som viser kjærtegn i offentligheten, sammenlignet med andre grupper. En relativt stor andel svarer dessuten at de synes det ville være negativt dersom de selv hadde et barn som var lesbisk/homofil eller transperson/hadde en annen kjønnsidentitet, spesielt dersom barnet var meget ungt.

Familie og barn

Holdningene til likekjønnede ekteskap har blitt mer positive over tid, og det er bred aksept for dette i 2017. Det er imidlertid færre som er enige i at to av samme kjønn bør kunne inngå *kirkelig vielse*, sammenlignet med *borgerlig ekteskap*. Over tid ser vi også at det er økt støtte for at lesbiske og homofile skal kunne være adoptivforeldre, samt at lhbt-personer kan ta i bruk assistert befruktning. Det er også en bred enighet om at seksuell orientering ikke er viktig for et godt foreldreskap, og holdningene på dette området har også blitt mer positive over tid. Likevel er det bare middels stor enighet om at det er aksept i samfunnet for at barn vokser opp med lesbiske/homofile foreldre.

Forskjeller mellom undergrupper

Kvinner har jevnt over mer positive holdninger enn menn

Menn er gjennomgående mer negative til lhbt-personer, sammenlignet med kvinner. Denne kjønnsforskjellen finner vi på de fleste områder som undersøkelsen dekker. Kjønnsforskjellen er spesielt stor for holdninger til homofile og bifile menn, samt transpersoner, mens det er noe mindre kjønnsforskjeller for holdningene til lesbiske og bifile kvinner. Forskjellen mellom menn og kvinner har vært vedvarende over tid, og har blitt trukket frem også i tidligere undersøkelser. Over tid har det imidlertid vært en større nedgang i andelen med negative holdninger blant menn, enn det har vært blant kvinner. Dette tyder på at kjønnsforskjellene har blitt noe redusert over tid.

De yngste har de mest positive holdningene til lesbiske og homofile

Jo eldre man er, desto større enighet er det om de negativt ladede påstandene om lesbiske og homofile. De yngste har i størst grad positive holdninger, og de er også mest positive til likekjønnede ekteskap, adopsjon/reproduksjonsteknologi og at barn vokser opp med to foreldre av samme kjønn.

Størst andel med positive holdninger i Oslo

I Oslo har man mer positive holdninger til lhbt-personer, sammenlignet med de bosatt andre steder. Blant de som bor på Sørlandet, Vestlandet og små steder (ruralt), er det i gjennomsnitt litt større andeler med negative holdninger.

Mange religiøst troende har negative holdninger

Blant de religiøst troende er det jevnt over mer vanlig å ha negative holdninger til lhbt-personer, sammenlignet med de som er mindre religiøst troende eller ikke-troende.

Betydelig sammenheng mellom syn på kjønnsroller og holdninger til lhbt-personer

På de fleste områder i undersøkelsen har de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, betydelig mer negative holdninger overfor lhbt-personer, sammenlignet med de som ikke støtter tradisjonelle kjønnsroller.

1. Innledning

I 2017 gjennomførte Bufdir en undersøkelse i befolkningen, med det formål om å kartlegge holdninger til lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønnpersoner/personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling (lhbti-personer). Undersøkelsen var i stor grad basert på to tidligere holdningsundersøkelser fra 2008 og 2013 (Anderssen & Slåtten, 2008, 2013).

Sentio Research har, på oppdrag fra Bufdir, høsten 2019 analysert datamaterialet fra 2017-undersøkelsen og basert på dette skrevet en rapport. Med denne rapporten ønsker vi å belyse befolkningens holdninger til lhbti-personer, samt hvordan disse har endret seg over tid. I tillegg vil vi undersøke om holdningene varierer mellom ulike grupper i befolkningen.

Undersøkelsen består blant annet av følgende temaområder:

- Generelle holdninger til lhbt-personer
- Kontakt med lhbt-personer
- Holdninger og adferd ovenfor lhbt-personer
- Holdninger til interkjønn-personer
- Holdninger til åpenhet blant homofile, lesbiske og transpersoner
- Holdninger til likekjønnede ekteskap
- Holdninger til familie og barn

1.1 Bakgrunn

Undersøkelsen i 2017 er i stor grad basert på Anderssen og Slåtten (2008, 2013) undersøkelser. Ifølge Anderssen og Slåtten (2008, 2013), stilte et flertall av befolkningen seg positive eller nøytrale til lhbt-personer, og holdningene ble i gjennomsnitt mer positive fra 2008 til 2013. De fant imidlertid større andeler med negative holdninger dersom respondentene ble spurt om konkrete temaer og situasjoner, sammenlignet med generelle spørsmål om holdninger. Videre var menn i større grad negative til lhbt-personer enn kvinner, spesielt overfor homofile menn, bifile menn og transpersoner. Undersøkelsen fra 2008 viste også at de eldste respondentene, samt de som hadde lavere utdanning, i størst grad hadde negative holdninger, mens de yngste og de med høyere utdanning hadde de mest positive holdningene. Videre var det i større grad negative holdninger blant de som bodde utenfor urbane strøk, blant de som var religiøst troende, og blant de som støttet tradisjonelle kjønnsroller (Anderssen & Slåtten, 2008).

For å kunne sammenligne holdninger over tid, er det lagt vekt på å beholde så mange spørsmål som mulig fra holdningsundersøkelsen i 2008 og 2013, samt å bevare den originale spørsmålsformuleringen. Til undersøkelsen i 2017 er likevel noen spørsmål fjernet eller omskrevet av hensyn til nytteverdi og forståelighet. Det er også lagt til noen nye spørsmål, blant annet om holdninger til interkjønnpersoner og til likekjønnede par som fosterforeldre.

1.2 Begreper

I rapporten bruker vi betegnelsen «lhbtqi-personer» som en generell betegnelse på personer som er lesbiske, homofile, bifile, trans, interkjønn/har variasjon i kroppslig kjønnsutvikling

og/eller queer. Vi bruker «lhb-personer» der vi spesifikt omtaler holdninger til lesbiske, homofile og bifile, og «lhbt-personer» når vi omtaler holdninger til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

«Interkjønn» er et paraplybegrep som viser til kroppslig mangfold blant personer født med atypiske kjønnskarakteristika. Det er imidlertid få personer som bruker betegnelsen interkjønn om seg selv, og vi bruker derfor også betegnelsen «variasjon i kroppslig kjønnsutvikling».²

1.3 Hvorfor måler vi holdninger?

Befolkningens holdninger til lhbtqi-personer kan ha mye å si for lhbtqi-personers oppfattelse av seg selv og hvilket handlingsrom for åpenhet man har i hverdagen (Anderssen & Slåtten, 2013). Levekår kan påvirkes av opplevelsene lhbtqi-personer har av å bli møtt på samfunnets forskjellige arenaer, fra barnehage til eldreomsorgen. Negative holdninger kan føre til forskjellsbehandling enten direkte eller indirekte på skolen, på arbeidsplassen, i møte med helsetjenester eller i familien. Dersom negative holdninger er utbredt, kan lhbtqi-personer forvente å møte negative reaksjoner, og dette kan påvirke lhbtqi-personers evne å delta på forskjellige arenaer. Det kan også påvirke lhbtqi-personers helsesituasjon, uavhengig av om negative holdninger fører til diskriminerende handlinger.

² For ytterligere informasjon om begreper knyttet til statistikk om holdninger til lhbtqi-personer, henviser vi til nettsiden lhbtqitall.no og lhbtqi-ordlista (Bufdir, 2018, 2019).

2. Metode

I dette kapitlet beskriver vi datamaterialet som er benyttet i analysene, og bakgrunnsvariablene. Videre gis det en beskrivelse av fremgangsmåten i analysene, konstruksjon av sammensatte mål, og valg som er tatt vedrørende presentasjon av resultater.

2.1 Om undersøkelsen

Undersøkelsen ble gjennomført i 3 runder, i 2008, 2013 og 2017. I denne rapporten vil vi hovedsakelig konsentrere oss om dataene som ble samlet inn i 2017, samtidig som vi vil bruke tallene fra 2008 og 2013 (Anderssen, 2017a, 2017b) til å sammenligne resultatene over tid.³

Alle 3 rundene ble gjennomført blant deltagere i et av landets største webpaneler, der deltagerne på forhånd har sagt seg villige til å delta i undersøkelser.⁴ Utvalgene anses som representative for Norge.

2.1.1 Om undersøkelsene i 2008 og 2013

Undersøkelsen i 2008 ble gjennomført blant et utvalg på 1 246 personer i alderen 16 til 80 år. Datainnsamlingen ble gjennomført i april og mai 2008, og undersøkelsen besto av 180 spørsmål (Anderssen & Slåtten, 2008).

2013-utvalget besto av 1 254 personer fra Norge i alderen 16 til 80 år (kun 1 250 svar er brukt i rapporten). Datainnsamlingen ble gjennomført i juni 2013, og undersøkelsen besto i stor grad av de samme spørsmålene som ble brukt i 2008. Det ble imidlertid gjennomført «enkelte justeringer», blant annet for å gi en bedre dekning av tematikken rundt transpersoner (Anderssen & Slåtten, 2013).

2.1.2 Undersøkelsen i 2017

Undersøkelsen i 2017 ble gjennomført blant et utvalg på 1 250 personer i Norge, som var mellom 18 og 87 år gamle. Datainnsamlingen ble gjennomført i mai 2017. Totalt ble 5 800 personer invitert til å delta i undersøkelsen. Av disse besvarte 1 250 personer hele undersøkelsen, 134 svarte på deler av undersøkelsen og 4 416 svarte ikke. Dette gir en svarprosent på 21,6 % (dersom vi tar utgangspunkt i de som besvarte hele undersøkelsen).

Antall spørsmål ble redusert fra 180 til ca. 120 i 2017, noe som reduserte tidsbruken for respondentene som deltok i undersøkelsen. Gjennomsnittlig svartid var ca. 20 minutter, og undersøkelsen må derfor sies å være relativt omfattende.

³ En del av de data som er benyttet her er hentet fra «Holdninger til LHBT-personer 2008 og 2013. Del av prosjektet 'Seksuell orientering og levekår'». Data i anonymisert form er stilt til disposisjon av Universitetet i Bergen og Uni Research Helse gjennom NDS – Norsk senter for forskningsdata AS. Verken Universitetet i Bergen, Uni Research eller NSD er ansvarlig for analysen av dataene, eller de tolkninger som er gjort her.

⁴ Norstats webpanel ble benyttet i samtlige undersøkelser. Datainnsamlingen ble administrert av Opinion.

2.1.3 Bakgrunnsvariabler

For å kartlegge forskjeller i holdninger mellom ulike grupper, ble resultatene brutt ned på undergrupper i utvalget. Utover kjønn og alder ble resultatene brutt ned på utdanningsnivå, landsdel, bosted, religiøsitet, grad av støtte til tradisjonelle kjønnsroller og hvor ofte man har kontakt med lhb-/transpersoner. I tillegg ble resultatene brutt ned på seksuell orientering og landbakgrunn, som ble brukt som kontrollvariabler i analysen (det vil si at vi ikke har fokusert på disse faktorene i presentasjonen av resultatene). I enkelte av bakgrunnsvariablene ble det gjennomført en omkoding. Nedenfor beskrives kategoriene i disse bakgrunnsvariablene.

- *Utdanning:*
 - «Grunnskole/Videregående»: Alle som ikke har utdanning på universitets- eller høyskolenivå.
 - «Universitet/høyskole»: Høyere utdanning med lavere grad, for eksempel bachelorgrad (varighet på 1–4 år).
 - «Universitet/høyskole, høyere grad»: De som har høyere utdanning med mastergrad, doktorgrad eller lignende (varighet på 5 år eller mer).
- *Bosted:* Utvalget delt inn i ulike kategorier for bosted, basert på svar fra respondentene. Kategoriene var:
 - Oslo
 - Store byer, med mer enn 50 000 innbyggere
 - Mellomstore byer, med mellom 5 og 50 000 innbyggere
 - Små byer, tettsteder og rurale områder med under 5 000 innbyggere
- *Religiøsitet:* Basert på hvordan respondentene plasserte seg på en syvpunktsskala fra ikke-troende til troende (1–2 = «Ikke-troende», 2–5 = «Mellom troende og ikke-troende», 6–7 = «Troende»).
- *Tradisjonelle kjønnsroller:* Omkoding av et sammensatt mål for holdninger til tradisjonelle kjønnsrollenormer, som består av 6 spørsmål (1–2 = «Uenig», 3 = «Verken eller», 4–5 = «Enig»).
- *Kontakt med lhb-personer/transpersoner:* Hvor ofte respondentene snakker med eller har kontakt med henholdsvis lhb-personer og transpersoner. Inndelt i kategoriene «Månedlig» (eller oftere), «Sjeldnere» og «Aldri».
- *Seksuell orientering (kontrollmål):* Kodet på bakgrunn av svarene på spørsmål om seksuell tiltrekning til motsatt kjønn, samme kjønn og alle kjønn. De som i stor eller noen grad er tiltrukket av motsatt kjønn, men ikke samme eller alle kjønn, er kategorisert som «Heterofile». Alle andre grupper ble gruppert som «Annet», ettersom antall personer i de ulike underkategoriene ikke var stort nok til å utgjøre egne undergrupper i analysen.
- *Innvandrere (kontrollmål):* Innvandrere defineres her som personer som er født i utlandet, og som har to foreldre som begge er født i utlandet. Dette er i samsvar med SSBs definisjon av innvandrere (Statistisk sentralbyrå, 2019c)⁵.

⁵ Besteforeldres fødeland, som inngår i SSBs definisjon, er det ikke spurt om i undersøkelsen. Dette er derfor ikke en del av definisjonen av innvandrere.

2.2 Analyse

I det følgende beskrives analysemetodene som er benyttet i rapporten.

2.2.1 Faktoranalyse

Innenfor de ulike temaområdene som er dekt i undersøkelsen, er det gjennomført faktoranalyser av spørsmålene. I denne analysen har vi undersøkt om det er sammenheng mellom disse spørsmålene, og om det er grunnlag for å anta at en underliggende faktor eller dimensjon påvirker svarene på disse spørsmålene. Med andre ord har vi undersøkt om det finnes underliggende holdninger som påvirker svarene som respondentene har gitt på de ulike spørsmålene.⁶

På bakgrunn av faktoranalysen har vi konstruert sammensatte mål for underliggende holdninger til lhbt-personer (skalaer). Tabellen nedenfor viser en oversikt over disse målene, antall spørsmål som inngår i målene og reliabiliteten (Cronbachs alpha, som varierer mellom 0 og 1). Skalaene er også fremstilt grafisk der de er brukt i analysen.

Tabell: Oversikt over faktorer/skalaer, antall spørsmål og reliabilitet (Cronbachs alpha).

Faktor	Antall spørsmål	Reliabilitet
Holdninger til seksuelle orienteringer	4	0,96
Holdninger til kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk	4	0,96
Negative holdninger til lesbiske og homofile	8	0,93
Negative holdninger til transpersoner	5	0,95
Holdninger til åpenhet	5	0,89
Holdninger til tradisjonelle kjønnsroller	6	0,83
Holdninger til likekjønnede ekteskap	3	0,85
Holdninger til adopsjon og reproduksjonsteknologi	4	0,89
Holdninger til foreldreskap	5	0,91

2.2.2 Fordelinger og gjennomsnitt

Der respondentene har avgitt svaret på en skala, for eksempel fra helt uenig til helt enig, har vi i noen tilfeller presentert svarene i form av *standardiserte gjennomsnitt*⁷. Dette innebærer en

⁶ I faktoranalysene har vi kun inkludert spørsmål der svarkategoriene kan rangeres på en meningsfull måte. Det vil si at variabelen må være på ordinalnivå, og ikke nominalnivå (Ringdal, 2007). I tillegg har vi forutsatt at det er minst fem svarkategorier for at vi skal behandle variabelen som kontinuerlig (en numerisk variabel), slik at den kan inngå i en faktoranalyse. For eksempel har vi gjort faktoranalyser der respondentene har vurdert en påstand på en fempunktsskala fra helt uenig til helt enig. Videre har vi forutsatt at avstanden mellom hver svarkategori er tilnærmet lik, og at midtkategorien kan oppfattes som nøytral.

⁷ For at variabelen skal kunne kodes om til standardiserte gjennomsnitt, forutsetter vi at det er minst fem svarkategorier, slik at vi kan behandle variabelen som kontinuerlig (en numerisk variabel). For eksempel kan dette

Metode

omkodning av svarene (for eksempel fra en fempunktsskala) til en standardisert skala fra 0 til 100, der 0 er minst grad av enighet/laveste score og 100 er størst mulig grad av enighet/høyeste score. Dette gjør det enklere å sammenligne forskjeller over tid og mellom undergrupper i utvalget.

For spørsmål der svarene er avgitt på en fempunktsskala, og resultatene er presentert som fordelinger, har vi slått sammen kategorier, for eksempel er «Svært positiv» og «Positiv» slått sammen til «Positiv».

Alle resultater er brutt ned på undergrupper. Av hensyn til lesbarhet, har vi fokusert på de sammensatte målene når vi omtaler forskjeller mellom undergruppene. Kun signifikante forskjeller er omtalt i rapporten.⁸

2.2.3 Vekting

Samtlige analyser er vektet for kjønn, alder og geografi. Vi gjør oppmerksom på at resultatene for 2008-undersøkelsen som presenteres i denne rapporten, kan avvike noe fra 2008-rapporten. Dette skyldes at det ikke ble benyttet vekter i 2008-rapporten (Anderssen & Slåtten, 2008), mens resultatene fra 2008 er vektet i denne rapporten.

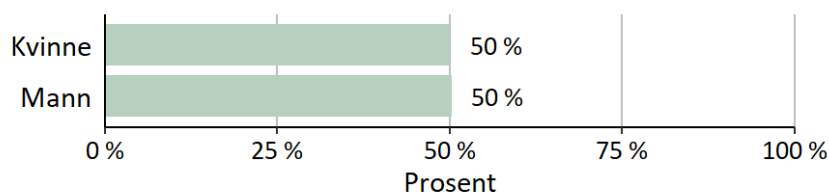
være svar avgitt på en fempunktsskala fra helt uenig til helt enig. Videre har vi forutsatt at avstanden mellom hver svarkategori er tilnærmet lik, og at midtkategorien kan oppfattes som nøytral.

⁸ Testene som er benyttet, er t-test for gjennomsnitt/fordelinger og kjikvadrattest.

3. Om utvalget

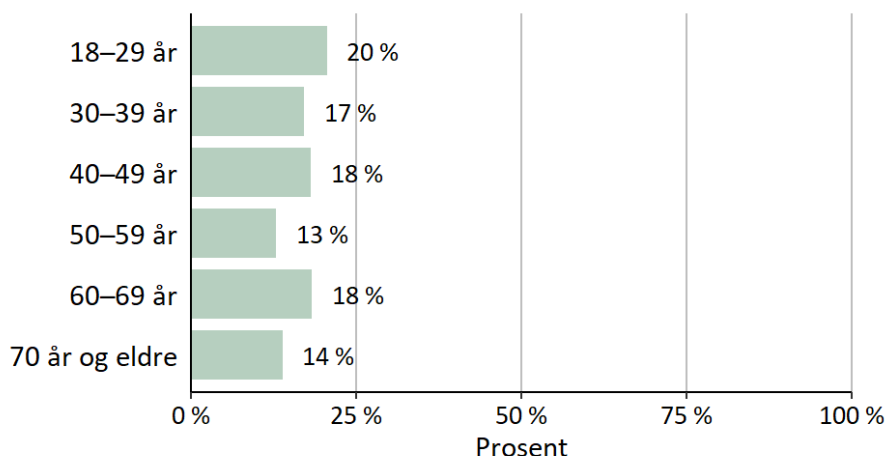
Her presenterer vi hvordan 2017-utvalget er fordelt på ulike bakgrunnsvariabler. Fordelingen for kjønn, alder, utdanning og landsdel blir sammenlignet med tall for befolkningen i 2017.⁹

Figur: Kjønn (n=1250)

Utvalget består av 50 % menn og 50 % kvinner, tilsvarende andeler som i befolkningen i 2017. I 2017 kunne man også krysse av for «Annet», men ingen respondenter benyttet denne muligheten.

Figur: Alder (n=1250)

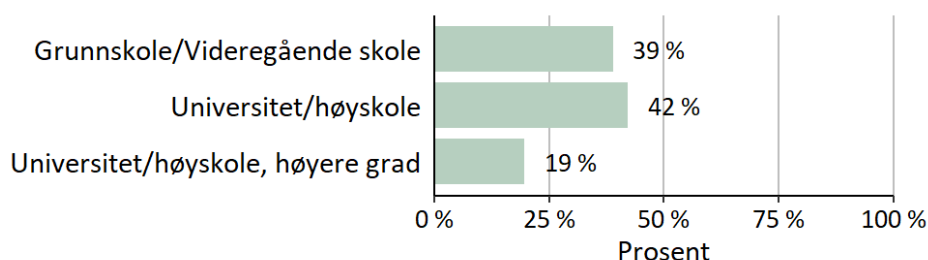

Aldersgruppene er relativt likt fordelt. Den største aldersgruppen, 18-29 år, utgjør 20 % av utvalget. Den minste aldersgruppen er personer mellom 50 og 59 år, som utgjør 13 %. Sammenlignet med befolkningen i 2017, er aldersgruppen 60-69 år litt overrepresentert (18 % i utvalget, mot 14 % i befolkningen), og det er en liten underrepresentasjon av aldersgruppen 50-59 år (som utgjør 13 % i utvalget og 16 % av befolkningen).

⁹ Befolkningsdata er basert på tall fra Statistisk sentralbyrå (2019a, 2019b).

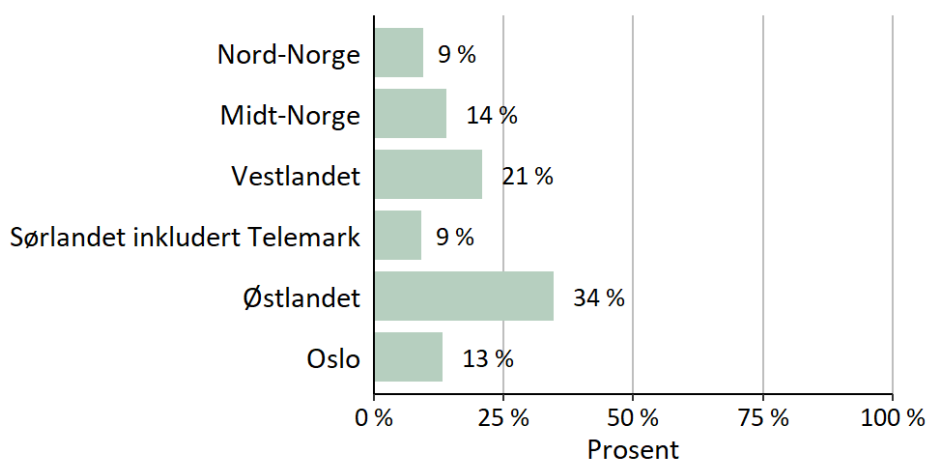
Om utvalget

Figur: Utdanningsnivå (n=1230)

Ca. 4 av 10 har utdanning på grunnskolenivå eller videregående skole-nivå, og en tilsvarende andel har utdanning fra universitet eller høyskole (lavere grad/varighet under 5 år, for eksempel bachelorgrad). 2 av 10 har universitets- eller høyskoleutdanning av høyere grad (for eksempel mastergrad eller doktorgrad/Ph.d.). Sammenlignet med befolkningen i 2017, er det overrepresentasjon av personer med utdanning på universitets- og høyskolenivå i utvalget, og en underrepresentasjon av personer med utdanning på grunnskole- eller VGS-nivå.¹⁰

Figur: Landsdel (n=1250)

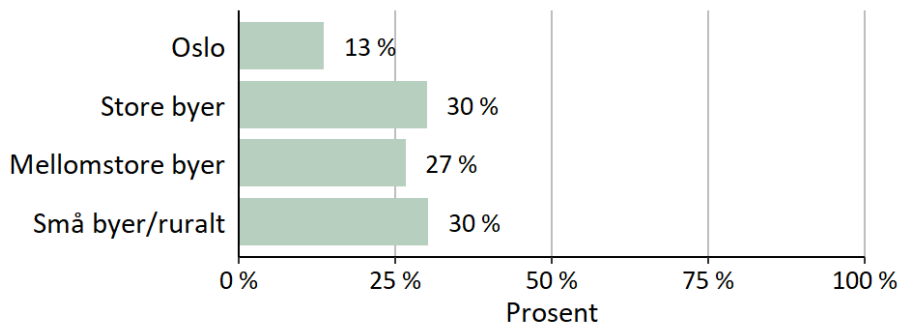

1 av 3 respondenter er bosatt på Østlandet, 21 % bor på Vestlandet, 14 % bor i Midt-Norge. Nord-Norge og Sørlandet utgjør begge 9 % av utvalget. 13 % bor i Oslo. Dette tilsvarer fordelingen i befolkningen i 2017.

¹⁰ Gruppen med utdanning på grunnskole/VGS-nivå utgjorde 67 % av befolkningen i 2017, mens gruppene med kort og lang utdanning (høyere grad) fra universitet/høyskole utgjorde henholdsvis 24 % og 10 %. Andelen med utdanning på universitets- eller høyskolenivå er med andre ord større i utvalget enn i befolkningen. Noe av denne forskjellen skyldes trolig at befolkningstallene gjelder for befolkningen over 16 år, mens utvalget består av personer som er 18 år og eldre.

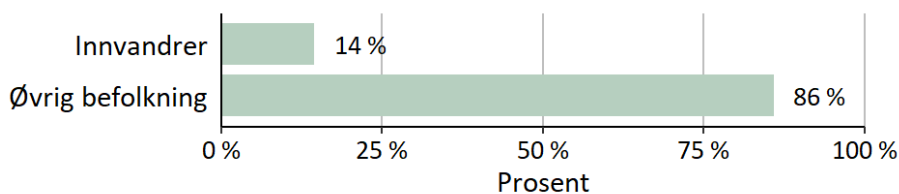
Om utvalget

Figur: Bosted (n=1236)

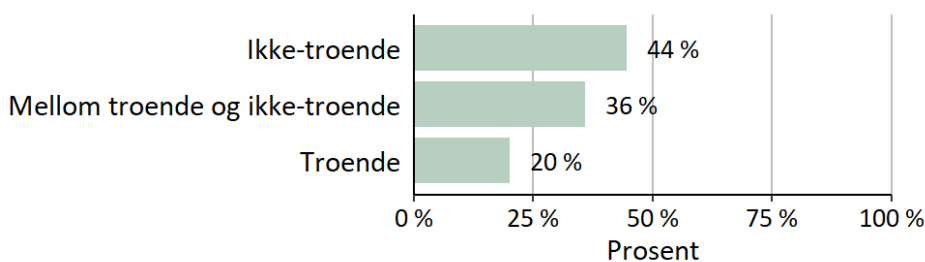
30 % bor i en stor by med mer enn 50 000 innbyggere, 27 % i en liten by med mellom 5 og 50 000 innbyggere, og 30 % bor på steder med mindre enn 5 000 innbyggere (små byer, tettsteder og landsbygd).

Figur: Andel med innvandrerbakgrunn (n=1243)

14 % har innvandrerbakgrunn. Med dette menes det at de selv, samt begge foreldre, er født i et annet land enn Norge. De fleste av disse er født i et europeisk land.

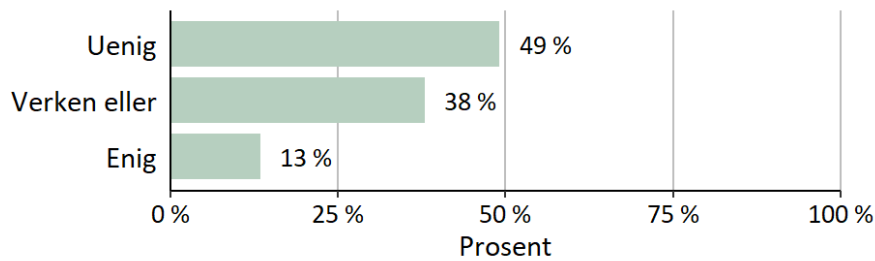
Figur: Grad av religiøsitet (n=1218)

1 av 5 respondenter er troende, og 44 % er ikke-troende. Drøye 1 av 3 er i gruppen som er mellom troende og ikke-troende.

Det er en tydelig sammenheng mellom alder og andelen som er religiøst troende. For eksempel oppgir kun 8 % av de under 30 år at de er troende, mot 31 % av de som er 70 år og eldre. Andelen som er religiøst troende er minst i Oslo, hvor 11 % svarer at de er troende, mot 16-27 % i andre landsdeler.

Figur: Holdninger til tradisjonelle kjønnsrollenormer (n=1238)

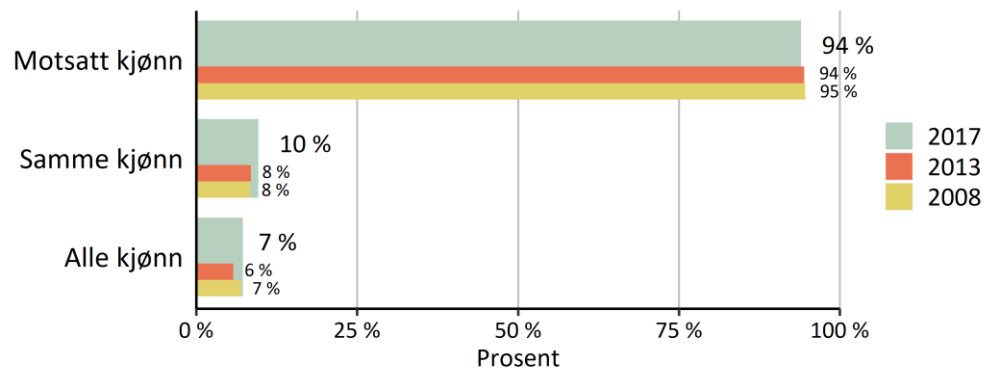

Holdninger til tradisjonelle kjønnsrollenormer er et sammensatt mål basert på hvordan respondentene stilte seg til 6 påstander om kjønnsroller i samfunnet. 13 % støtter i stor grad tradisjonelle kjønnsrollenormer, mens rundt halvparten i liten grad støtter tradisjonelle kjønnsrollenormer.

En noe større andel menn enn kvinner sier seg enige med tradisjonelle kjønnsroller, 19 % av menn og 7 % av kvinner. De yngste og de med høyest utdanningsnivå er i minst grad enige med tradisjonelle kjønnsroller. Det er størst grad av enighet på Sørlandet (23 %), og minst grad av enighet blant de som bor i Oslo (7 %). Blant religiøst troende, er 22 % enige med tradisjonelle kjønnsroller, mot 8-14 % blant de som er mindre troende. (Se kapittel 6.7 for utfyllende analyser av holdninger til tradisjonelle kjønnsroller.)

3.1 Seksuell orientering

Figur: Andelen som i stor eller noen grad føler seg tiltrukket av personer av motsatt kjønn, samme kjønn og alle kjønn. Prosent

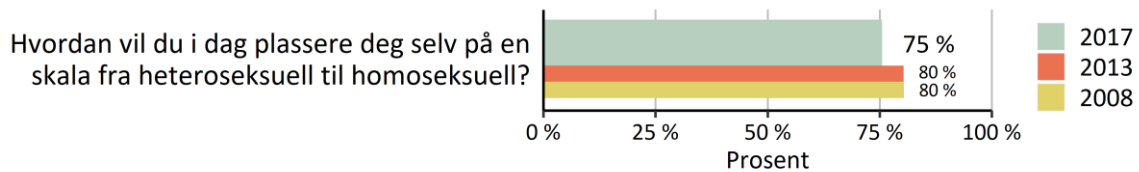
Andelen som i stor eller noen grad er tiltrukket av motsatt kjønn, samme kjønn og alle kjønn, har endret seg lite over tid. I 2017 var det en liten økning i andelen som er tiltrukket av samme kjønn, fra 8 % til 10 %.¹¹

¹¹ Merk at respondentene kunne krysse av for flere kategorier, og at andelene derfor ikke summerer til 100 %.

Om utvalget

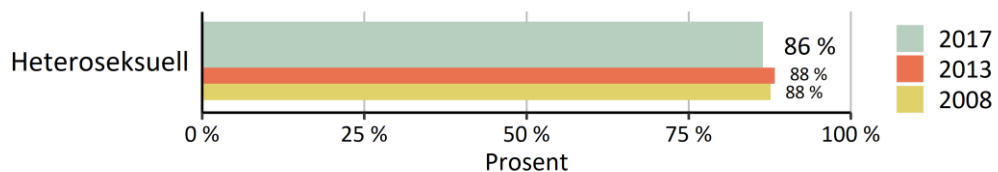
Spørsmål om seksuell orientering kan stilles på ulike måter. Nedenfor vil vi se nærmere på to ulike mål for andelen heteroseksuelle i utvalget.

Figur: Andelen som plasserer seg selv som helt «heteroseksuell» på en skala fra heteroseksuell til homoseksuell. Prosent

Andelen som plasserte seg selv som helt heteroseksuell på en skala fra heteroseksuell til homoseksuell, gikk noe ned fra 2013 til 2017.

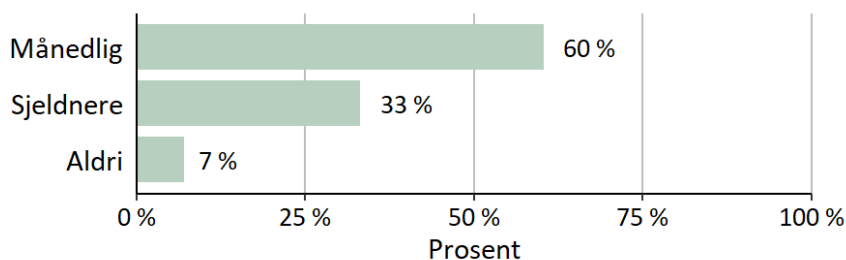
Figur: Seksuell orientering: Heteroseksuell. Prosent (n=1201)

86 % oppga at de i stor eller noen grad er tiltrukket av motsatt kjønn, og at de i liten grad/ikke i det hele tatt er tiltrukket av samme eller alle kjønn. Denne andelen har vært stabil i tidsrommet 2008 til 2017.

3.2 Kontakt og bekjentskap med lhbt-personer

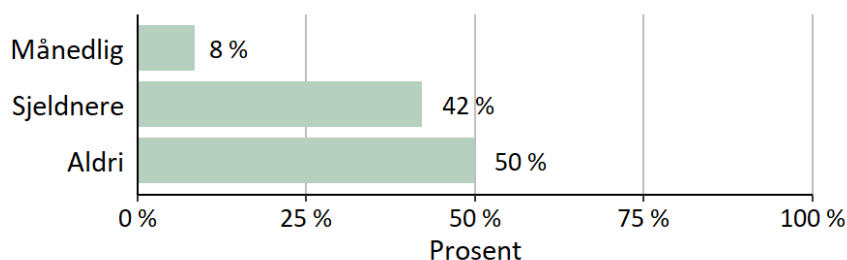
Figur: Hvor ofte snakker du eller har annen kontakt med: lesbisk, homofil, bifil kvinne og/eller bifil mann. Prosent (n=1203)

Flertallet, 6 av 10, snakker eller er i annen kontakt med en lesbisk, homofil eller bifil person månedlig eller oftere. 7 % er aldri i kontakt med en lhb-person, og 1 av 3 sjeldnere enn en gang i måneden.

Om utvalget

Figur: Hvor ofte har du kontakt med (snakker med eller liknende): Transperson og/eller person som har «skiftet kjønn». Prosent (n=1211)

Halvparten av respondentene har aldri kontakt med en transperson eller en som «har skiftet kjønn»¹², og 4 av 10 har kontakt sjeldnere enn en gang i måneden.

Over tid har andelen som aldri har kontakt med en lhbt-person, gått ned, og dette gjelder spesielt andelen som aldri hadde kontakt med bifile og personer som «har skiftet kjønn».

Tabell: Andel som aldri har kontakt med lesbiske, homofile, bifile kvinner og menn, transpersoner og personer som har «skiftet kjønn». Prosent

	Lesbisk	Homofil	Bifil kvinne	Bifil mann	Transperson	«Skiftet kjønn»
2008	16 %	13 %	32 %	36 %	—	77 %
2013	14 %	11 %	30 %	34 %	64 %	70 %
2017	11 %	9 %	24 %	26 %	54 %	59 %

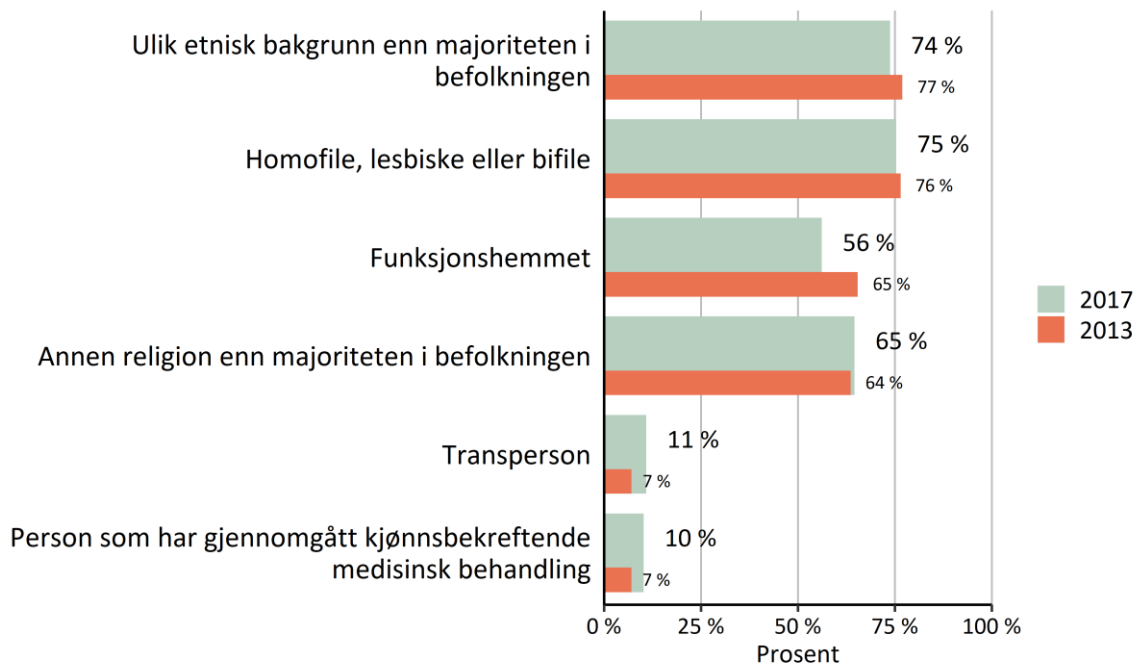
De som støtter tradisjonelle kjønnsroller, har minst grad av kontakt med lhbt-personer. For kontakt med lhb-personer, er det generelt vanligere at de som er 60 år eller eldre, samt religiøst troende, har mindre kontakt. De som bor i Oslo, rapporterer om mest kontakt.

¹² Begrepene «transperson» og «skiftet kjønn» ble brukt for å kunne sammenligne resultatene med undersøkelsene fra 2008 og 2013. Ved å klikke på en infoboks, kunne respondentene lese følgende informasjon om gruppene:

«Med transpersoner tenker vi i denne undersøkelsen på personer som har en kjønnsidentitet eller et kjønnsuttrykk som utfordrer og overskrider deres biologiske kjønn eller samfunnets forventninger til kjønn. Transpersoner er svært ulike seg i mellom. Som transpersoner kan vi for eksempel regne transseksuelle og transkjønnede, transmenn, transkvinner, transvestitter og personer som opplever seg selv som verken mann eller kvinne. NB: De som har gjennomgått kjønnsbekreftende medisinsk behandling/operasjon (på folkemunne skiftet kjønn) vil i denne undersøkelsen ikke regnes som transpersoner.»

Om utvalget

Figur: Vennskap og bekjentskap med personer innenfor ulike grupper. Prosent

3 av 4 har venner eller bekjente som er homofile, lesbiske eller bifile. En noe større andel enn i 2013 har venner eller bekjente som er transperson, eller som har gjennomgått kjønnsbekreftende medisinsk behandling. 10 % oppgir at de ikke har venner innenfor noen av de nevnte gruppene.

4. Holdninger til lhbt-personer

I dette kapitlet ser vi på generelle holdninger til lhbt-personer og hvordan en stiller seg til ulike holdninger overfor lhbt-personer.

- Mellom 2008 og 2017 har det vært en betydelig nedgang i andelen med negative holdninger overfor personer med ulike seksuelle orienteringer (lesbiske, homofile og bifile kvinner og menn), kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk.
- Generelt er det mer utbredt med negative holdninger overfor personer med ulike kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, enn overfor personer med ulike seksuelle orienteringer. Det er også flere som har negative holdninger overfor homofile og bifile menn, enn lesbiske og bifile kvinner. Negative holdninger overfor homofile menn kommer særlig til uttrykk når respondentene har tatt stilling til konkrete påstander; eksempelvis svarer 1 av 10 at de grøsser ved tanken på homofile menn.
- En større andel menn enn kvinner har negative holdninger til lhbt-personer. Det er i stor grad sammenheng mellom det å være religiøst troende og å ha negative holdninger, samt mellom det å støtte tradisjonelle kjønnsroller og å ha negative holdninger. Videre er andelen som har negative holdninger overfor lhbt-personer, størst blant de som aldri har kontakt med noen innenfor lhbt-gruppen.

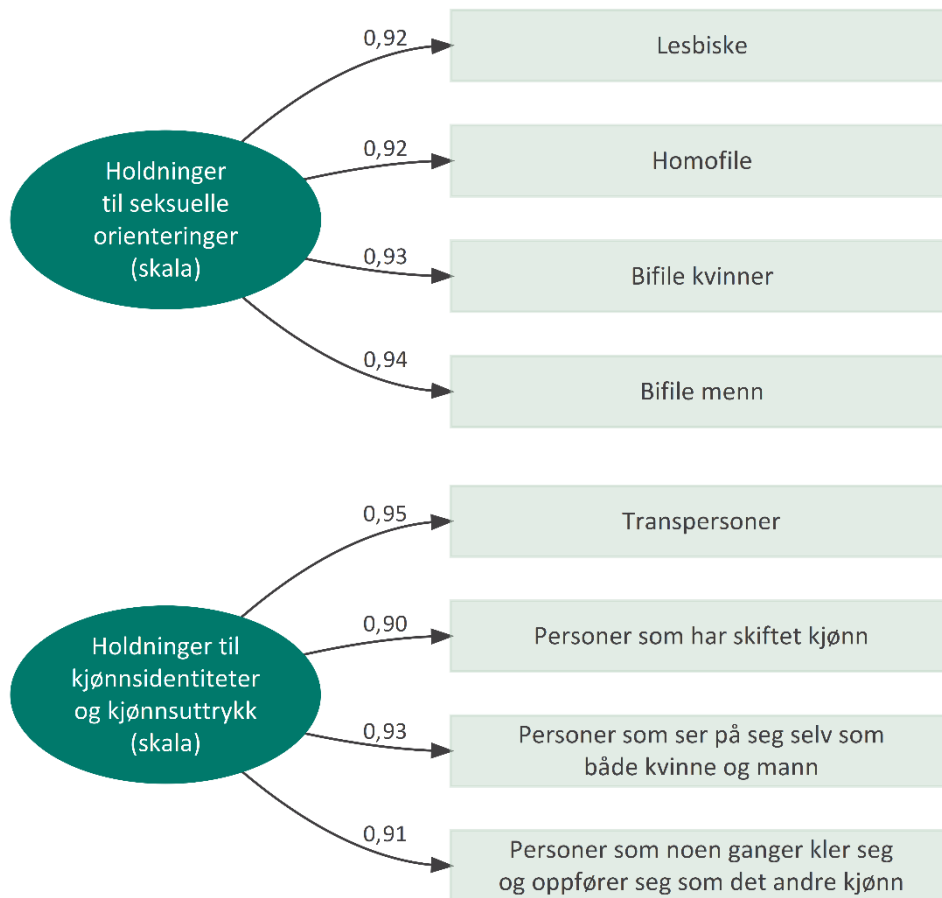
4.1 Negative holdninger til lhb-personer og transpersoner

I undersøkelsen ble det spurt om hvilke generelle holdninger man har til personer med ulike seksuelle orienteringer, kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk (spørsmålsformuleringen var «Alt i alt, hva er din holdning til ... *gruppe*»). Her vil vi se nærmere på andelen med negative holdninger overfor de ulike gruppene, og hvordan denne andelen har utviklet seg i perioden 2008 til 2017.

I det følgende vil vi først oppsummere resultatene i form av sammensatte mål (skalaer Ved å gjennomføre en faktoranalyse av alle de generelle holdningene, finner vi to underliggende holdninger; holdninger til seksuelle orienteringer og holdninger til kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk. Figuren på neste side viser hvilke enkeltspørsmål som inngår i disse målene.

Holdninger til lhbt-personer

Figur: Holdninger til seksuelle orienteringer (skala) og kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk (skala). Faktoranalyse

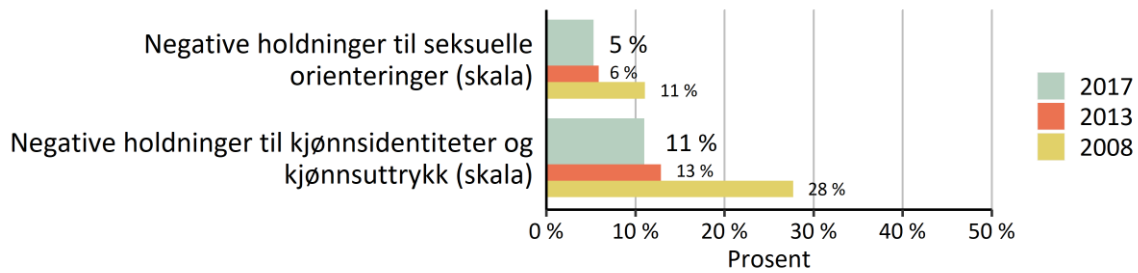
Tallene i figuren viser *faktorladningene*, som varierer mellom 0 og 1. Samtlige faktorladninger er større enn 0,9, noe som viser en sterk sammenheng mellom enkeltpørsmålene og det sammensatte målet. Figuren viser med andre ord at det er en sterk sammenheng mellom holdningene til ulike seksuelle orienteringer, det vil si den generelle holdningen man har til lesbiske kvinner, homofile menn, bifile kvinner og bifile menn. Tilsvarende vises en tydelig sammenheng mellom holdningene til ulike kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk.

Nedenfor vil vi først gjennomgå resultatene for de overordnede holdningene, som vist i figuren ovenfor. Deretter vil vi gå nærmere inn på resultatene for hver enkelt gruppe.¹³

¹³ I fremstillingen av overordnede holdninger er andelen med negative holdninger basert på en omkodning, der verdiene 1 og 2 (tilsvarende «Svært negativ» og «Negativ») er kodet om til negativ holdning, og 3 til 5 er kodet om til positiv eller nøytral holdning.

Holdninger til lhbt-personer

Figur: Andel med negative holdninger til seksuelle orienteringer (lhb-personer) (skala) og kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk (skala). Prosent

Mellom 2008 og 2017 var det en betydelig reduksjon i andelen med negative holdninger til lhbt-personer (seksuelle orienteringer), fra et gjennomsnitt på 11 % i 2008 til 5 % i 2017. Andelen med negative holdninger til personer med ulike kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, har gått ned fra 28 % i 2008 til 11 % i 2017.¹⁴ Endringen var spesielt stor fra 2008 til 2013.

Det er jevnt over en større andel med negative holdninger til kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, sammenlignet med andelen med negative holdninger til lhbt-personer. Denne sammenhengen finner vi både i 2017 og i de tidligere undersøkelsene.

Generelt har en større andel menn enn kvinner negative holdninger til lhbt-personer. Forskjellen er størst for holdningene til kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, hvor andelen med negative holdninger er 16 % blant menn og 6 % blant kvinner. Blant kvinner har andelen med negative holdninger til lhbt-personer vært relativt stabil siden 2008 (med en nedgang fra 5 % til 4 %), mens det har vært en betydelig reduksjon i andelen med negative holdninger blant menn (med en nedgang fra 17 % til 7 %). Kjønnsforskjellen i holdningene til lhbt-personer er dermed mindre i 2017 enn den har vært tidligere.

I Oslo er andelen med negative holdninger til lhbt-personer betydelig mindre enn i andre landsdeler. Andelen med negative holdninger til lhbt-personer er i Oslo 1 %, og varierer mellom 3 % og 8 % i andre landsdeler.

Blant de mest religiøst troende, er andelen med negative holdninger til lhbt-personer større enn den er blant de som er mindre troende eller ikke-troende. 12 % av de mest troende har en negativ holdning til lhbt-personer, og 17 % har negativ holdning til transpersoner. Blant de som er mindre religiøst troende, er tilsvarende andeler henholdsvis 2-5 % og 7-12 %.

Personer som støtter tradisjonelle kjønnsroller, er i gjennomsnitt mer negative til lhbt-personer enn andre. Blant de som støtter tradisjonelle kjønnsrolle, har 1 av 4 negative holdninger til lhbt-

¹⁴ I 2013 ble det lagt til et nytt spørsmål om holdninger til transpersoner, som ikke var med i 2008. Vi gjør også oppmerksom på at formuleringen av «personer som har skiftet kjønn» var ulik i 2008 og 2013. Sammenligning over tid må derfor gjøres med et lite forbehold. Formuleringen i 2008 var: «kvinner og menn som har mottatt kjønnsbekreftende medisinsk behandling (genetisk fødte menn som i dag er kvinner, genetisk fødte kvinner som i dag er menn)». Formuleringen i 2013 var: «personer som har gjennomgått kjønnsbekreftende medisinsk behandling (på folkemunne snakker vi om personer som har skiftet kjønn)»

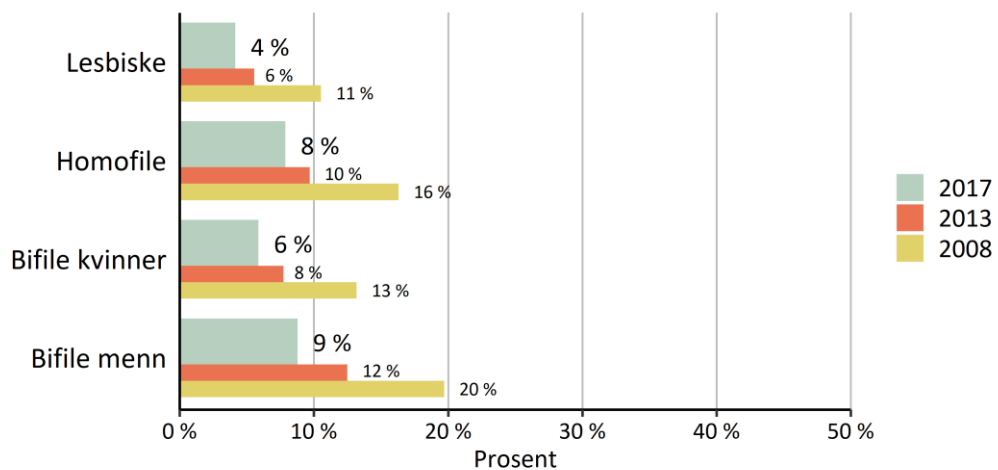
Holdninger til lhbt-personer

personer, og nesten halvparten har negative holdninger til transpersoner. Hos de som ikke støtter tradisjonelle kjønnsroller, varierer andelen mellom henholdsvis 0-5 % og 2-11 %.

Jo mindre kontakt man har med lhbt-personer, desto større andel med negative holdninger finner vi. 1 av 4 som aldri snakker med eller har kontakt med lesbiske, homofile eller bifile, har negative holdninger til denne gruppen, mot 2-7 % blant de som oftere har kontakt med lhbt-personer. 17 % av de som aldri har kontakt med transpersoner eller personer som har «skiftet kjønn», har negative holdninger til kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, mot 4-5 % blant de som har større grad av kontakt.

På de neste sidene vil vi se nærmere på holdningene til ulike grupper.

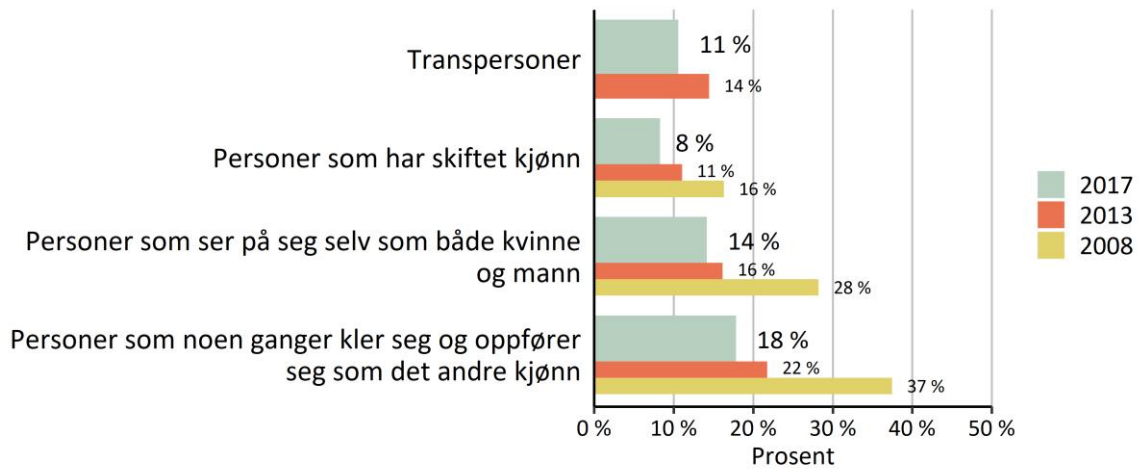
Figur: Andel med negative holdninger til lhbt-personer («Alt i alt, hva er til holdning til ...»).
Prosent

Andelen med negative holdninger til lhbt-personer er redusert betydelig fra 2008 til 2017, både når det gjelder holdninger til lesbiske, homofile og bifile kvinner og menn. I 2008 hadde for eksempel 1 av 5 en negativ holdning til bifile menn, mens 1 av 10 oppgir dette i 2017. Av de ulike gruppene, er det størst andel som oppgir negative holdninger til homofile og bifile menn.

Når det gjelder forskjeller mellom undergrupper i utvalget, finner vi jevnt over de samme mønstrene som ble beskrevet ovenfor. Utover dette kan vi tilføye at kjønnsforskjellene er større for holdningene til homofile og bifile menn, enn de er for lesbiske og bifile kvinner. 12 % av mennene har negative holdninger til homofile, og en like stor andel har negative holdninger til bifile menn. Blant kvinner er tilsvarende andeler henholdsvis 3 % og 5 %.

Figur: Andel med negative holdninger til kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk («Alt i alt, hva er til holdning til ...»). Prosent

Mellom 2008 og 2017 var det en betydelig nedgang i andelen med negative holdninger til transpersoner og personer med ulike kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk.¹⁵ Den største endringen var i holdningene til personer med ulike kjønnsuttrykk. I 2008 hadde for eksempel 37 % en negativ holdning til personer som noen ganger kler og oppfører seg som det andre kjønn, mens 18 % har dette i 2017. Andelen med en negativ holdning til personer som ser på seg selv både som kvinne og mann, har gått ned fra 28 % i 2008 til 14 % i 2017.

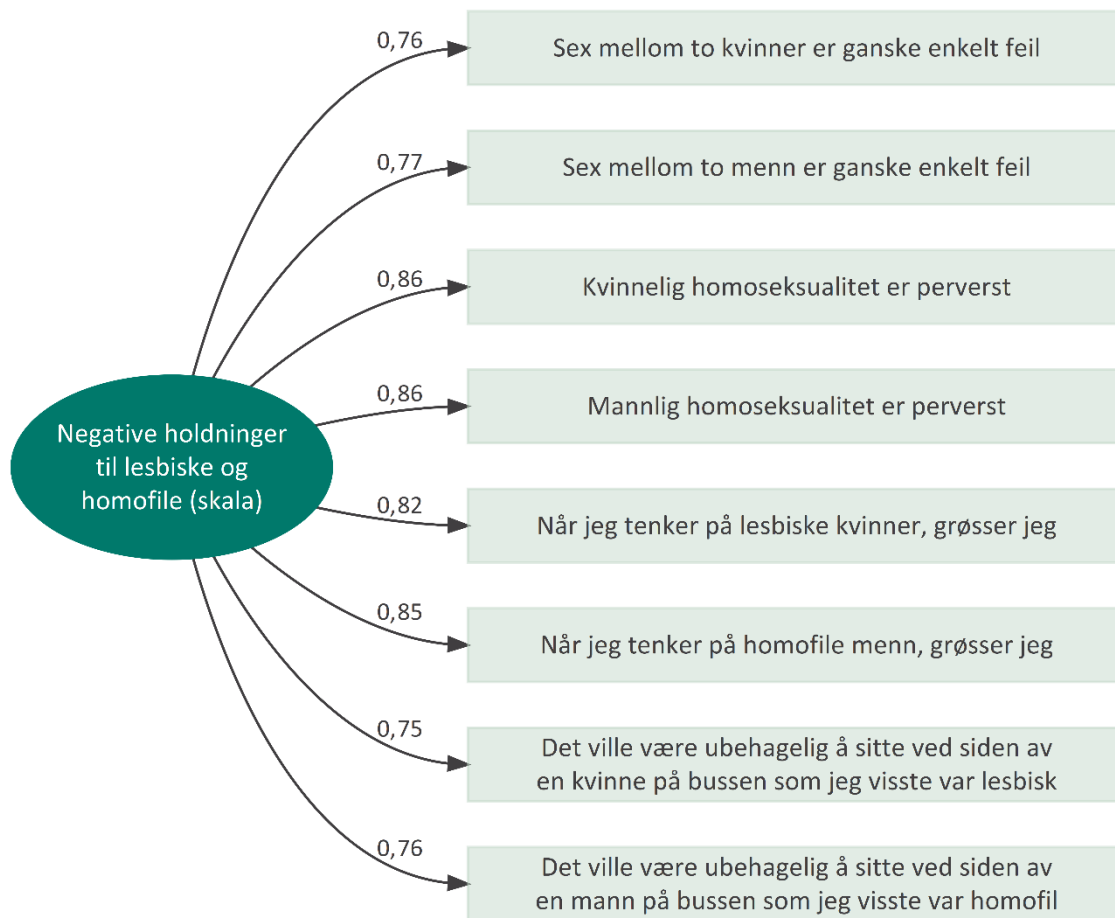
4.2 Negative holdninger til lesbiske, homofile og ulike handlinger

I undersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til ulike påstander om lesbiske, homofile og transpersoner. Noen av påstandene er tydelig positivt ladet, mens andre er tydelig negativt ladet. Enighet i de positivt ladede påstandene indikerer dermed positive holdninger, mens det å være enig med de negativt ladede påstandene indikerer negative holdninger.

Figuren på neste side viser et sammensatt mål for holdningene til lesbiske og homofile, basert på hvordan respondentene har svart på negativt ladede påstander. Siden påstandene er negativt ladet, viser høye verdier på skalaen til negative holdninger.

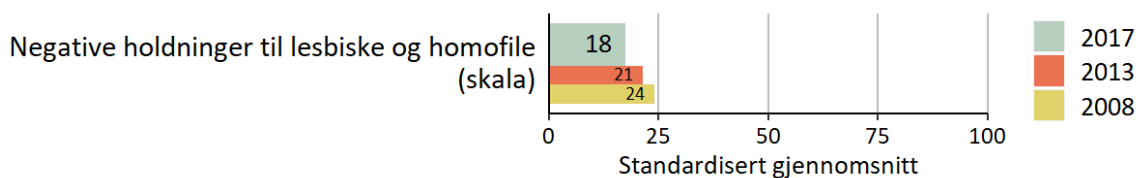
¹⁵ Vi gjør oppmerksom på at formuleringen av «personer som har skiftet kjønn» var ulik i 2008 og 2013. Sammenligning over tid må derfor gjøres med varsomhet. Formuleringen i 2008 var: «kvinner og menn som har mottatt kjønnsbekreftende medisinsk behandling (genetisk fødte menn som i dag er kvinner, genetisk fødte kvinner som i dag er menn)». Formuleringen i 2013 var: «personer som har gjennomgått kjønnsbekreftende medisinsk behandling (på folkemunne snakker vi om personer som har skiftet kjønn)»

Figur: Negative holdninger til lesbiske og homofile (skala). Faktoranalyse

Styrken på sammenhengene mellom de enkelte spørsmålene og det sammensatte målet jevnt over er relativt sterk, med faktorladninger som varierer mellom 0,75 og 0,86. Dette indikerer at det er en relativt sterk sammenheng mellom enkeltspørsmålene og det sammensatte målet.

Figur: Grad av enighet i negativt ladede påstander om lesbiske og homofile (skala). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

I gjennomsnitt er det meget liten grad av støtte til de negativt ladede påstandene om lesbiske og homofile, og det har vært en nedgang i støtten til negative påstander over tid.

Menn sier seg i større grad enn kvinner enige i negativt ladede påstander om lesbiske og homofile. Gjennomsnittet hos menn er 23, mot 12 hos kvinner. Hvis vi ser på andelen som er enige i påstandene, finner vi jevnt over større kjønnsforskjeller i holdningene til homofile menn og mannlig homoseksualitet, enn vi finner i holdningene til lesbiske og kvinnelig

Holdninger til lhbt-personer

homoseksualitet. For eksempel er 28 % av menn og 12 % av kvinner enige i påstanden «Sex mellom to menn er ganske enkelt feil», mens 15 % av menn og 11 % av kvinner er enige i påstanden «Sex mellom to kvinner er ganske enkelt feil». Videre oppgir menn, i større grad enn kvinner, at de er enige i påstanden «Når jeg tenker på homofile menn, grøsser jeg»: 17 % av menn mot 4 % av kvinner. Det er ingen kjønnsforskjell i andelen som er enige i påstanden «Når jeg tenker på lesbiske kvinner, grøsser jeg» (3 % av både menn og kvinner). Menn svarer imidlertid i noe mindre grad enn kvinner at de er uenige i påstandene, og det er derfor en viss kjønnsforskjell også i holdningene til lesbiske og kvinnelig homoseksualitet. Gjennomsnittlig holdning til lesbiske kvinner er derfor noe mindre positiv hos menn enn blant kvinner.

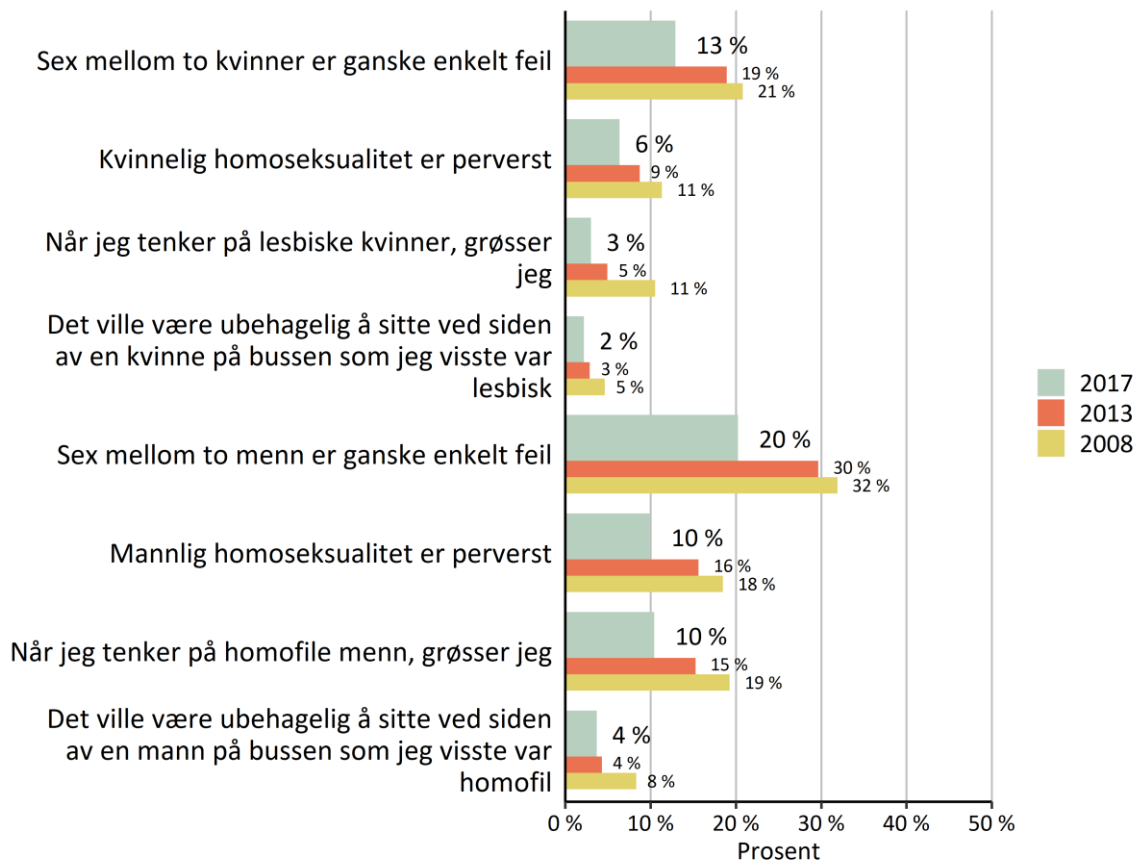
Jo eldre man er, desto større enighet er det om de negative påstandene om lesbiske og homofile. Gjennomsnittet varierer fra 12 poeng hos de yngste, til 23 poeng hos de eldste. Vi finner også en sammenheng mellom utdanning og positive holdninger, hvor gjennomsnittet varierer fra 21 blant de som har utdanning på grunnskole- eller videregående skole-nivå, til 11 hos de som har høyest utdanningsnivå.

De som bor i Oslo, er i minst grad enige i de negative påstandene om lesbiske og homofile, med et gjennomsnitt på 11. Størst enighet i de negative påstandene er det på Sørlandet, med gjennomsnitt på 23, samt på steder med mindre enn 5 000 innbyggere, gjennomsnitt på 22.

De som er mest religiøst troende, er i størst grad enige i negative påstander om lesbiske og homofile, med gjennomsnitt på 26, mot 11-19 blant de som er mindre troende. Det er også større enighet blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, med gjennomsnitt på 41, mot 6-23 blant de som i mindre grad støtter tradisjonelle kjønnsroller.

De som sjelden eller aldri har kontakt med lhb-personer, er i større grad enige i de negative påstandene om lesbiske og homofile. Gjennomsnittet er 38 blant de som aldri har kontakt, 23 blant de som sjelden har kontakt, og 11 blant de som har kontakt månedlig eller oftere.

Figur: Andel som er enige i negativt ladede påstander om lesbiske og homofile. Prosent

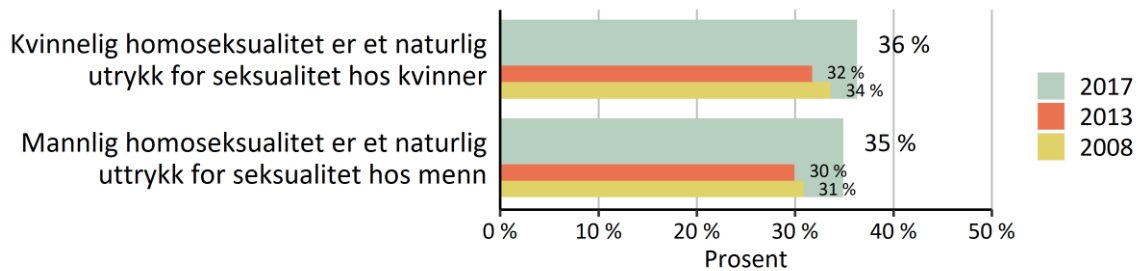

Mellom 2008 og 2017 har det vært en betydelig nedgang i andelen som er enige i samtlige av de negativt ladede påstandene om både lesbiske og homofile. Det har spesielt vært nedgang i andelen som støtter påstandene «Sex mellom to menn er ganske enkelt feil» og «Sex mellom to kvinner er ganske enkelt feil». For eksempel var 32 % i 2008 enig i påstanden om at sex mellom to menn ganske enkelt er helt feil – en andel som har gått ned til 20 % i 2017. Andelen med negative holdninger til sex mellom menn er imidlertid fortsatt stor, og større enn andelen som har negative holdninger til sex mellom to kvinner. Vi ser også at en betydelig større andel svarer at de grøsser over tanken på homofile menn, sammenlignet med lesbiske kvinner, 10 % mot 3 %.

4.3 Holdninger til homoseksualitet som et naturlig uttrykk for seksualitet

Respondentene ble også bedt om å ta stilling til to positivt ladede påstander, om hvorvidt man mener homoseksualitet er et naturlig uttrykk for seksualitet hos kvinner og menn.

Figur: Andel som er enige i positivt ladede påstander om at homoseksualitet er et naturlig uttrykk for mannlig og kvinnelig seksualitet. Prosent

Fra 2013 til 2017 ser vi en økt enighet i påstandene om at homoseksualitet er et naturlig uttrykk for seksualitet hos kvinner og menn. Dette samsvarer med utviklingen i andelen som er enige i negativt ladede påstander om homoseksualitet, som altså har gått ned i samme periode. Vi finner imidlertid ikke betydelig forskjell i svarene på påstanden om mannlig og kvinnelig homoseksualitet, slik vi gjorde i svarene på de negativt ladede påstandene. I 2017 er drøye 1 av 3 enige i påstandene.

Vi ser en tydelig sammenheng mellom alder og holdningen til homoseksualitet, hvor de yngste i størst grad er enige i påstandene. For mannlig homoseksualitet varierer andelen som er enig, mellom 48 % og 22 %, og mellom 50 % og 20 % for påstanden om kvinnelig homoseksualitet. Videre er de med høyest utdanning mest enige i påstandene, mens andelen er noe mindre blant de som har utdanning på grunnskole- eller videregående skole-nivå. Andelene varierer fra rundt halvparten blant de med høyest utdanning, til litt under 1 av 3 blant de med lavest utdanningsnivå.

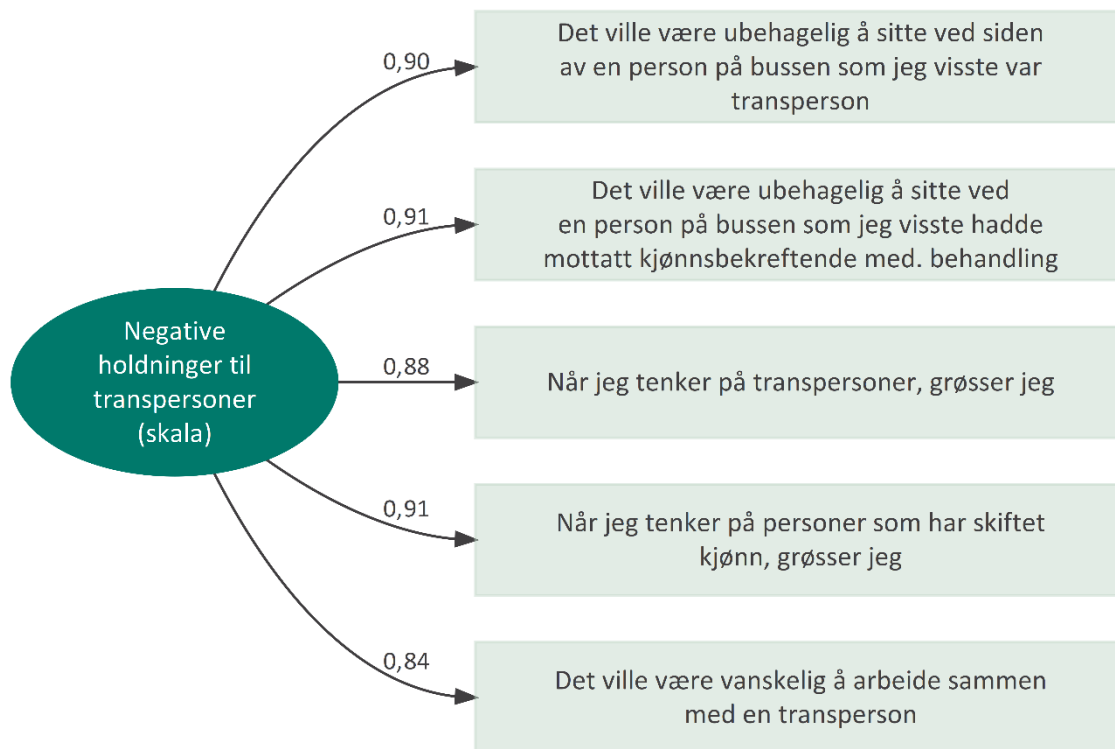
De mest religiøse støtter i minst grad de positive påstandene om homoseksualitet, kun 2 av 10 sier seg enig, mot mellom 34 % og 45 % av de mindre religiøse. Videre ser vi at de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, i liten grad er enige i påstandene (11-14 % mot 20-54 % blant de som ikke støtter tradisjonelle kjønnsroller).

4.4 Negative holdninger til transpersoner og ulike holdninger

Respondentene ble bedt om å ta stilling til en rekke negativt ladede påstander om transpersoner og «personer som har skiftet kjønn». Figuren på neste side viser påstandene som inngår i det sammensatte målet for holdninger til transpersoner.

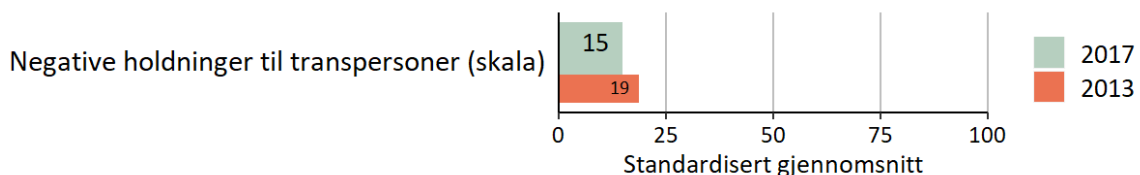
Holdninger til lhbt-personer

Figur: Negative holdninger til transpersoner (skala). Faktoranalyse

Det er jevnt over relativt sterke sammenhenger mellom de enkelte spørsmålene og fellesfaktoren, med faktorladninger mellom 0,84 og 0,91.

Figur: Grad av enighet i negativt ladede påstander om transpersoner (skala). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

I gjennomsnitt er det liten enighet om de negativt ladede påstandene om transpersoner, og det er mindre enighet enn det var i 2013. Dette indikerer at holdningene til transpersoner har blitt mer positive.

Menn er i større grad enige i negative påstander om transpersoner, sammenlignet med kvinner. Gjennomsnittet for menn er 21, mot 9 blant kvinner. Videre ser vi en sammenheng mellom utdanningsnivå og lavere grad av enighet, hvor snittet varierer fra 17 blant de med utdanning på grunnskole/VGS-nivå, til 10 blant de med høyere grads utdanning.

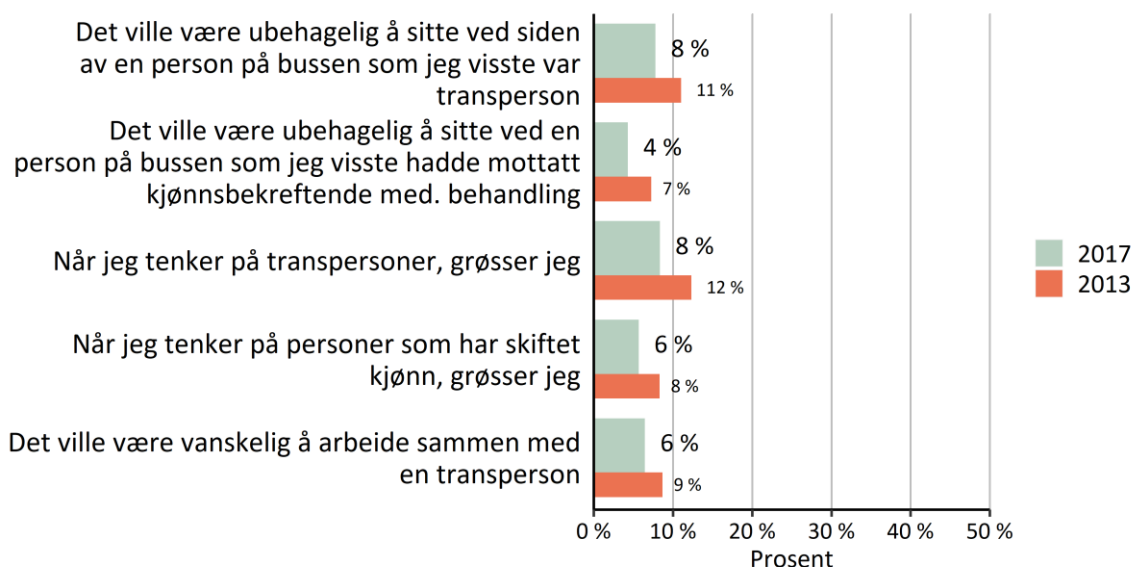
Det er en betydelig variasjon mellom landsdelene. På Vestlandet og Sørlandet er man mest enig i de negative påstandene om transpersoner, med gjennomsnitt på henholdsvis 19 og 18. I Oslo er man minst enig i påstandene, med et gjennomsnitt på 8. Videre er det større enighet blant

Holdninger til lhbt-personer

de som bor på steder med mindre enn 5 000 innbyggere, med et gjennomsnitt på 18.

Vi ser en tydelig sammenheng mellom det å støtte tradisjonelle kjønnsroller, og enighet i negativt ladede påstander om transpersoner. Gjennomsnittlig enighet varierer her mellom 5 og 38.

Figur: Andel som er enige i negativt ladede påstander om transpersoner. Prosent

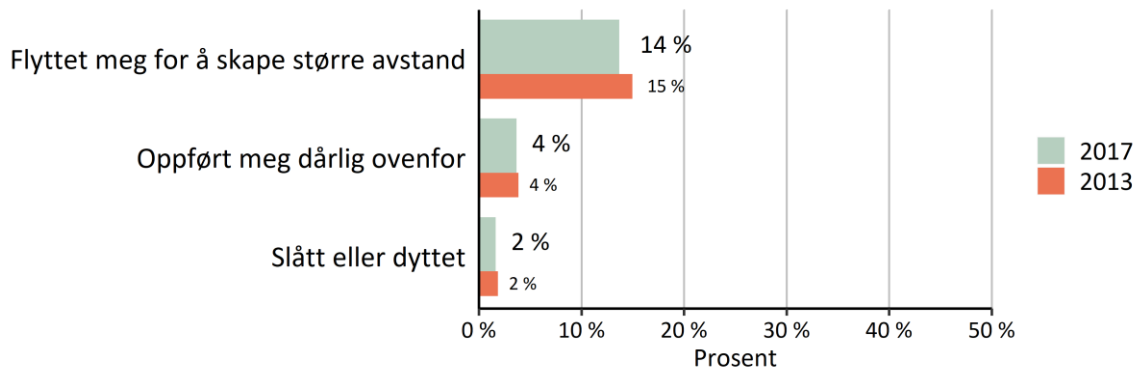
Andelen som er enige i påstandene om transpersoner, varierer mellom 4 % og 8 %. Av påstandene er det størst enighet om at man «grøsser når jeg tenker på transpersoner», mens det er minst enighet i påstanden om at det ville vært ubehagelig å sitte ved noen som har mottatt kjønnsbekreftende medisinsk behandling. Sammenlignet med 2013, er andelen som er enige med negativt ladede påstander om transpersoner og personer som «har skiftet kjønn», jevnt over mindre.

4.5 Negative handlinger ovenfor lhbt-personer

I figuren på neste side vises en oppsummering av andelen som har flyttet seg for å skape avstand til noen, oppført seg dårlig overfor noen, eller slått eller dyttet noen, på grunn av vedkommende seksuelle orientering eller kjønnsidentitet/-uttrykk.

Holdninger til lhbt-personer

Figur: Andel som har flyttet seg for å skape større avstand fra lhbt-personer, oppført seg dårlig ovenfor lhbt-personer eller slått eller dyttet lhbt-personer. Prosent.

Andelen som svarer at de har tatt avstand til, oppført seg dårlig overfor, eller slått eller dyttet, en lhbt-person har endret seg lite siden 2013. Totalt svarer 14 % at de har flyttet seg for å skape avstand til en lhbt-person. Andelen som svarer at de har oppført seg dårlig overfor, eller slått eller dyttet, en lhbt-person er begge betydelig mindre, henholdsvis 4 % og 2 %.¹⁶

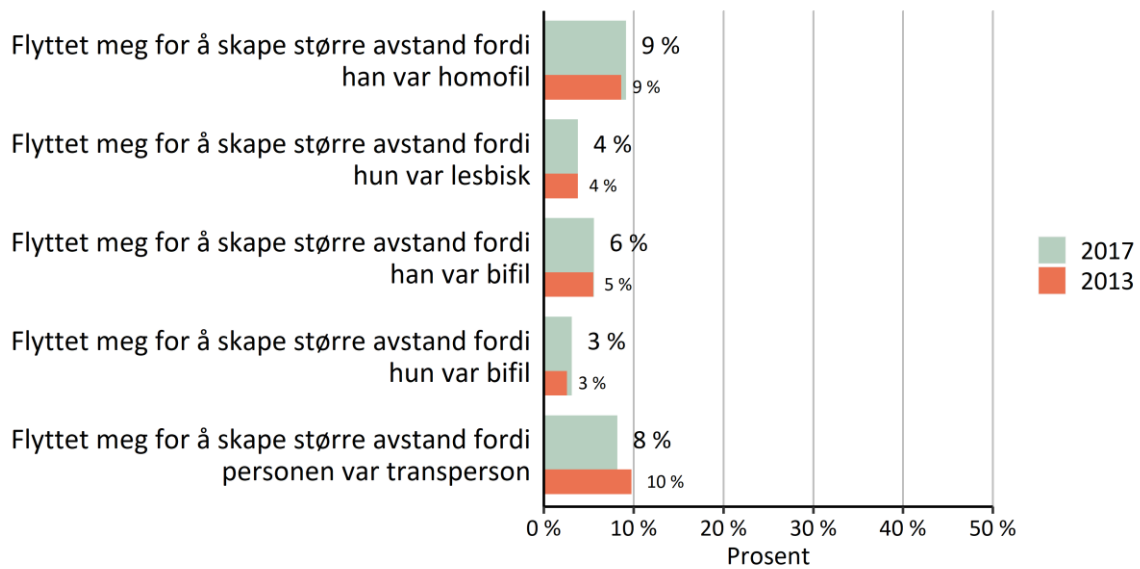
En større andel menn enn kvinner oppgir å ha gjort negative handlinger overfor lhbt-personer. 21 % av mennene har forsøkt å skape avstand til en lhbt-person, mens kun 6 % av kvinnene har gjort det samme. Videre svarer en større andel menn enn kvinner at de har oppført seg dårlig overfor en lhbt-person, 5 % mot 2 %. Vi ser også at andelen som oppgir å ha tatt fysisk avstand fra eller oppført seg dårlig overfor en lhbt-person, er mindre blant de som har høyere grads utdanning, sammenlignet med de som har lavere grads utdanning eller grunnskole/VGS. 7 % av de med høyere grads utdanning oppgir å ha tatt avstand fra en lhbt-person, og 1 % vedgår dårlig oppførsel. Blant de med lavere utdanningsnivå er de tilsvarende andelen henholdsvis 14-16 % og 4-5 %.

De som støtter tradisjonelle kjønnsroller, oppgir i større grad enn andre at de hadde tatt avstand fra lhbt-personer, 35 % mot 5 % blant de som ikke støtter tradisjonelle kjønnsroller.

¹⁶ Andelen som oppgir å ha slått eller dyttet noen, er meget liten. Det er derfor liten hensikt i å bryte ned dette resultatet. I beskrivelsen av forskjeller mellom undergrupper har vi derfor tatt utgangspunkt i andelen som har flyttet seg for å skape avstand og/eller oppført seg dårlig overfor noen.

Holdninger til lhbt-personer

Figur: Andel som har flyttet seg for å skape større avstand fra ulike grupper. Prosent.

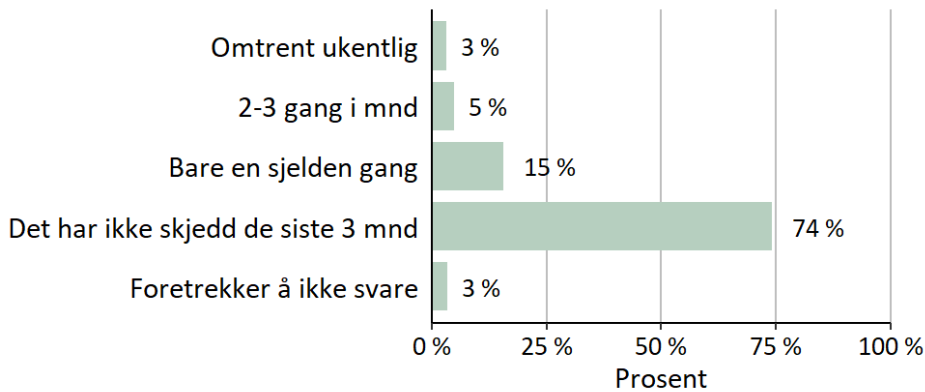
Av de ulike gruppene, er det flest som oppgir å ha tatt avstand fra noen som var homofil eller transperson, henholdsvis 9 % og 8 %. Det er minst vanlig å ha flyttet seg for å skape avstand til kvinner som er bifile eller lesbiske.

Tabell: Andel som har oppført seg dårlig ovenfor en lhbt-person eller slått eller dyttet en lhbt-person. Prosent

	Oppført meg dårlig overfor noen fordi jeg trodde ...		Slått eller dyttet noen fordi ...	
	2013	2017	2013	2017
... han var homofil	2 %	2 %	1 %	1 %
... hun var lesbisk	1 %	1 %	1 %	1 %
... han var bifil	1 %	1 %	0 %	1 %
... hun var bifil	1 %	1 %	1 %	1 %
... personen var transperson	2 %	1 %	1 %	1 %

4.6 Bruk av kallenavn

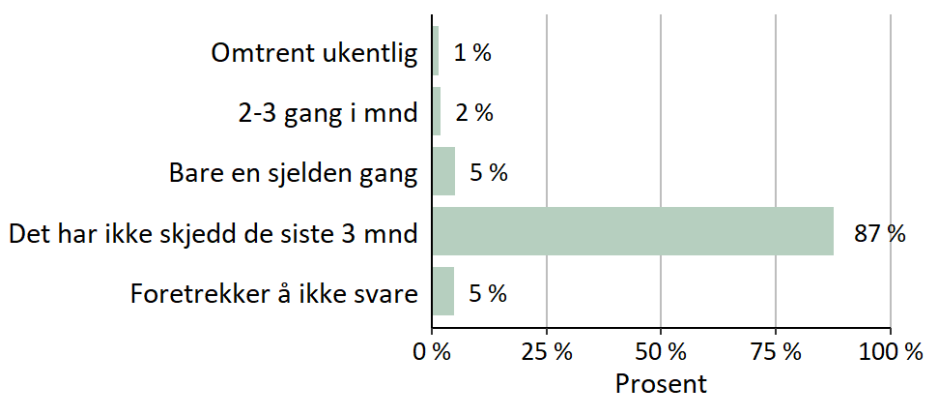
Figur: «Noen bruker kallenavn som 'homo', 'lesbe', 'soper' osv. Hvor mange ganger i løpet av de siste 3 månedene har du enten selv kalt noen personer dette eller blitt kalt det selv?» Brukt det på andre. Prosent

Nesten 1 av 4 har brukt et kallenavn som «homo», «lesbe», «soper» på en eller flere personer i løpet av de siste 3 månedene. De fleste har kun gjort dette en sjelden gang.

En noe større andel menn enn kvinner, henholdsvis 28 % av menn og 18 % av kvinner, har brukt slike kallenavn på andre. Menn oppgir også at de bruker kallenavnene oftere enn det kvinner gjør.

Figur: «Noen bruker kallenavn som 'homo', 'lesbe', 'soper' osv. Hvor mange ganger i løpet av de siste 3 månedene har du enten selv kalt noen personer dette eller blitt kalt det selv?» Blitt kalt det selv. Prosent

8 % svarer at de har blitt kalt kallenavn som «homo», «lesbe», «soper» i løpet av de siste 3 månedene.

På samme måte som det er vanligere blant menn enn kvinner å bruke kallenavn på andre, er det også en større andel menn enn kvinner som har opplevd at kallenavnene har blitt brukt på dem selv, 12 % av menn og 4 % av kvinner. Videre er andelen som har blitt kalt et slikt kallenavn størst blant de under 30 år (18 %). Blant de som ikke er heteroseksuelle, er andelen som har

Holdninger til lhbt-personer

opplevd å bli kalt et slikt kallenavn noe større enn blant heteroseksuelle, 17 % mot 6 %.

I tabellen nedenfor har vi krysset bruk av kallenavn med det å ha blitt kalt kallenavn. Flertallet, drøye 7 av 10, har verken brukt kallenavn selv eller blitt brukt kallenavn på. 15 % har kun brukt kallenavn selv, mens 1 % kun har blitt kalt et kallenavn. 7 % har både brukt et kallenavn selv og blitt kalt et kallenavn.

*Tabell: Sammenheng mellom det å ha blitt kalt kallenavn og det å ha brukt det på andre.
Prosent av total*

	Brukt siste 3 mnd.	Ikke brukt siste 3 mnd.	Foretrekker å ikke svare
Blitt kalt siste 3 mnd.	7 %	1 %	0 %
Ikke blitt kalt siste 3 mnd.	15 %	72 %	0 %
Foretrekker å ikke svare	1 %	0 %	3 %

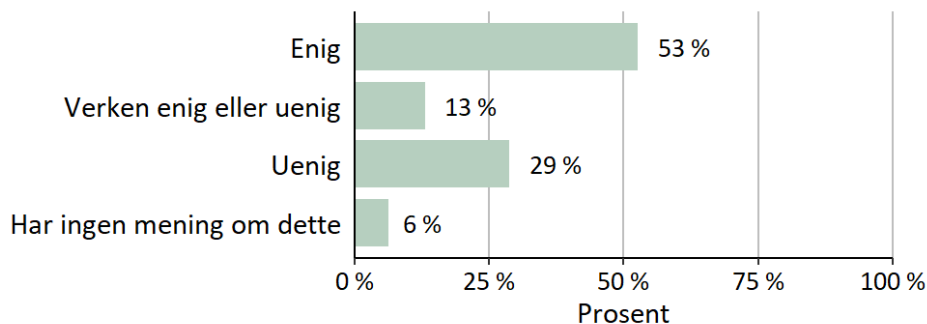
5. Holdninger til variasjon i kroppslig kjønnsutvikling

I dette kapitlet undersøker vi holdninger til personer som har variasjon i kroppslig kjønnsutvikling.

- Flertallet av respondentene har ikke kjennskap til begrepet «interkjønn».
- Nesten 4 av 10 mener at det *ikke* er nok aksept i samfunnet til at folk kan leve åpent som «interkjønnpersoner».
- Nesten 1 av 10 grøsser ved tanken på en person som ser ut som en kvinne på utsiden og har testikler på innsiden av kroppen, eller en person som ser ut som en mann på utsiden og har eggstokker eller livmor på innsiden.

5.1 Kjennskap til interkjønn-begrepet

Figur: Kjennskap til begrepet «interkjønn» (grad av enighet i påstanden «Interkjønn er et helt nytt begrep for meg»). Prosent

«Interkjønn» er et ukjent begrep for mange. Flertallet av respondentene, 53 %, svarer at «interkjønn» er et nytt begrep for dem. En relativt stor andel, 13 %, svarer at de verken er enige eller uenige i påstanden, og 6 % har ingen mening om dette. Dette tyder på at mange ikke har et forhold til dette begrepet.

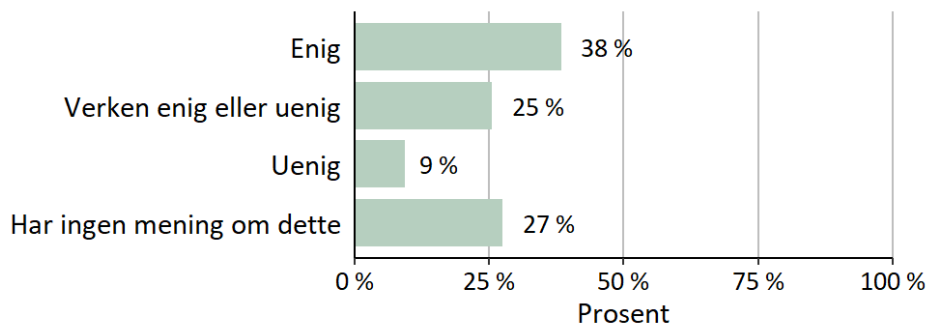
Andelen som er enige i at begrepet «interkjønn» er nytt for dem, er størst blant personer som var 70 år og eldre, der 65 % svarte dette. I øvrige aldersgrupper ligger andelen rundt 45-56 %.

De som svarte på undersøkelsen, fikk mulighet til å se en forklaring på hva begrepet betyr.¹⁷ Likevel kan det ha vært utfordrende de som ikke hadde kjennskap til begreper «interkjønn» å ta stilling til de ulike påstandene om «interkjønnpersoner».

¹⁷ «Til tross for at FN anslår at så mange som 1,7 prosent av befolkningen har en medfødt interkjønntilstand, har det til nå vært lite åpenhet rundt temaet. Det finnes et bredt spekter av mennesker under paraplybegrepet

5.2 Aksept i samfunnet

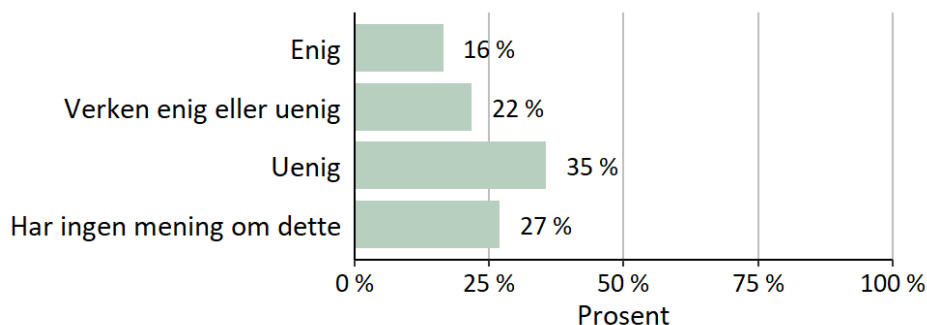
Figur: «Det er ikke nok aksept i samfunnet til at folk kan leve åpent som interkjønnpersoner». Prosent

Nesten 4 av 10 mener at det ikke er nok aksept i samfunnet for at folk kan leve åpent som interkjønnpersoner. Drøye 1 av 4 har ingen mening om dette spørsmålet. Totalt utgjør andelen som enten ikke har en mening eller har svart at de verken er enig eller uenig, over halvparten.

5.3 Holdning til at det kan finnes mer enn to biologiske kjønn

Figur: Holdning til påstanden om at det finnes flere enn to biologiske kjønn. Prosent

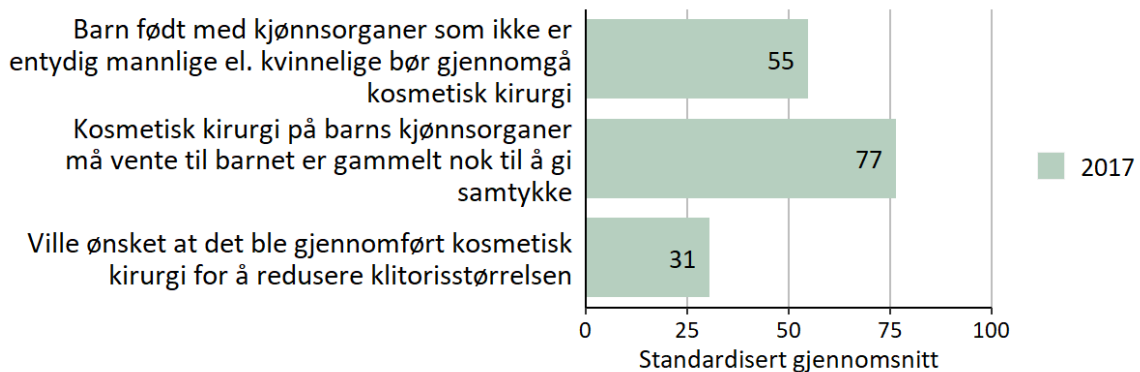
16 % er enige i at det finnes flere enn to biologiske kjønn, mens 35 % er uenige i denne påstanden. Nesten halvparten har enten svart at de verken er enige eller uenige, eller at de ikke har en mening om dette spørsmålet.

En større andel menn, 44 %, enn kvinner, 27 %, svarer at de er uenige i at det finnes flere enn to kjønn. 1 av 3 kvinner har ingen mening om dette spørsmålet, mot 21 % av mennene. En noe større andel av de med høyere grads utdanning er enige i at det finnes flere enn to biologiske kjønn, sammenlignet med de som hadde lavere utdanningsnivå, 23 % mot 14-16 %.

interkjønn. En interkjønntilstand innebærer gjerne at sammensetningen av kjønnsorganer, hormoner, kromosomer og/eller kjønnskjertler har større variasjon enn det vi tradisjonelt forbinder med mannskropper og kvinnekropper. For eksempel kan et barn bli født med forstørret klitoris, eller en person kan ha eggstokker, og samtidig ha testikler på innsiden av kroppen. Noen interkjønntilstander er synlige ved fødsel, mens andre ikke oppdages før ved puberteten eller i voksen alder. Det er grunn til å tro at en del interkjønntilstander aldri blir oppdaget» (Bufdir, 2019)

5.4 Holdninger til kosmetisk kirurgi på barn

Figur: Holdninger til kosmetisk kirurgi på barn med atypiske kjønnskarakteristika. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

Når det gjelder kosmetisk kirurgi på barn med kjønnsorganer som ikke er entydig mannlige eller kvinnelige, er det en relativt stor andel som er usikre, 29 %. Av de som har uttrykt en mening om dette, er det delte meninger om hvorvidt det bør gjennomføres kirurgi. Likevel svarer en relativt stor andel, 1 av 4, at det burde gjennomføres kirurgi.

Det er stor enighet om at kosmetisk kirurgi på barns kjønnsorganer må vente til barnet er gammelt nok til å gi samtykke.

Resultatene viser at folk i gjennomsnitt ikke ville ønsket å gjennomføre kosmetisk kirurgi for å redusere klitorisstørrelsen på egne barn, dersom de hadde fått et barn som ble født med en større klitoris enn de fleste andre jenter.¹⁸ Hele 4 av 10 er uenige i denne påstanden. En stor andel, 1 av 4, er usikre. Tabellen på neste side viser svarfordelingen for de tre påstandene.

¹⁸ Formuleringen i figuren er forkortet av hensyn til lesbarhet. Fullstendig formulering av påstanden var: «Hvis jeg hadde fått et barn som ble født med en større klitoris enn de fleste andre jenter, ville jeg ønsket at det ble gjennomført kosmetisk kirurgi for å redusere klitorisstørrelsen».

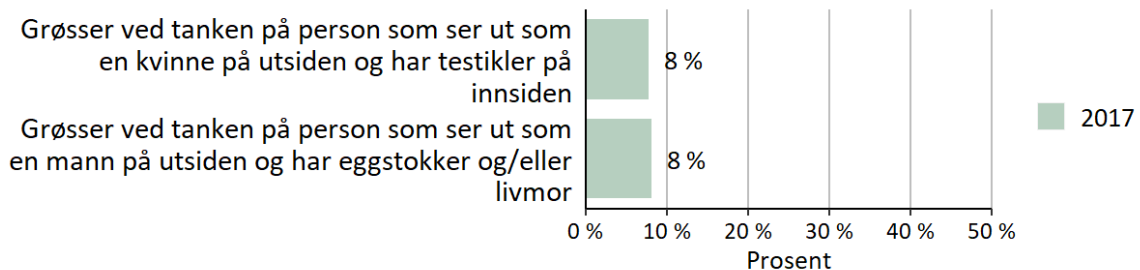
Tabell: Holdninger til kosmetisk kirurgi på barn med atypiske kjønnskarakteristika. Prosent

	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Har ingen mening om dette
Barn født med kjønnsorganer som ikke er entydig mannlige el. kvinnelige bør gjennomgå kosmetisk kirurgi	25 %	32 %	15 %	29 %
Kosmetisk kirurgi på barns kjønnsorganer må vente til barnet er gammelt nok til å gi samtykke	59 %	17 %	8 %	16 %
Ville ønsket at det ble gjennomført kosmetisk kirurgi for å redusere klitorisstørrelsen	12 %	21 %	41 %	26 %

De som støtter tradisjonelle kjønnsroller, støtter også i større grad påstanden om at det burde gjennomføres kirurgi på barn født med kjønnsorganer som ikke er entydig mannlige eller kvinnelige, 45 % mot 19-26 %, og ville i større grad ha gjennomført dette for egne barn, 20 % mot 10-12 %.

5.5 Negative holdninger til interkjønnpersoner

Figur: Andelen som oppgir at de grøsser ved tanken på interkjønnpersoner. Prosent

Nesten 1 av 10 svarer at de grøsser ved tanken på en person som ser ut som en kvinne på utsiden og har testikler på innsiden av kroppen, eller en person som ser ut som en mann på utsiden og har eggstokker eller livmor på innsiden. 15 % har ingen formening om dette.

En større andel menn enn kvinner oppgir at de grøsser ved tanken på interkjønnpersoner, 11-12 % av menn og 4 % av kvinner.

Blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, oppgir en større andel at de grøsser ved tanken på interkjønnpersoner enn blant de som i mindre grad støtter tradisjonelle kjønnsroller (28-29 % blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, mot 3-8 % blant de som ikke støtter tradisjonelle kjønnsroller).

6. Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

I det følgende presenteres resultatene som handler holdninger til at lhbt-personer lever åpent i samfunnet. Dette omfatter blant annet holdninger til at ulike grupper viser kjærtegn i offentligheten og holdninger til mangfold i seksuelle orienteringer.

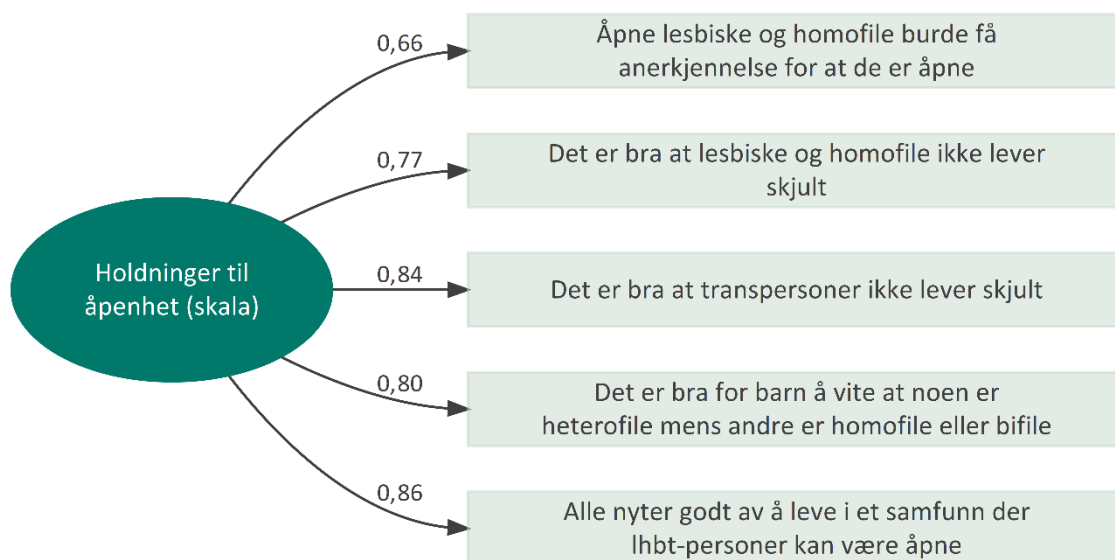
- Jevnt over er det positive holdninger til at lesbiske, homofile og transpersoner lever åpent i samfunnet, og holdningene har blitt mer positive over tid.
- Det er også stor grad av aksept for at lhbt-personer viser kjærtegn i offentligheten, som å holde hender eller å kysse. Holdningene er imidlertid noe mer negative når det er snakk om to *menn* som viser kjærtegn i offentligheten, sammenlignet med andre grupper.
- En relativt stor andel svarer dessuten at de synes det ville være negativt dersom de selv hadde et barn som var lesbisk/homofil eller transperson/hadde en annen kjønnsidentitet, spesielt dersom barnet var meget ungt.

6.1 Holdninger til åpenhet

I undersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til en rekke positivt ladede utsagn om åpenhet blant lesbiske, homofile og transpersoner. Vi vil her se nærmere på disse resultatene.

Figuren nedenfor viser spørsmålene som inngår i det sammensatte målet for holdninger til åpenhet.

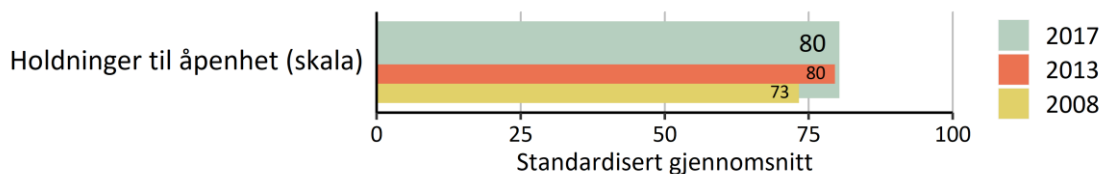
Figur: Holdninger til åpenhet (skala). Faktoranalyse

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

Sammenhengen mellom enkeltpørsmålene og det sammensatte målet varierer mellom 0,66 og 0,86.

Figur: Holdninger til åpenhet blant lesbiske, homofile og transpersoner og homoseksualitet. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = Helt negativ og 100 = Helt positiv

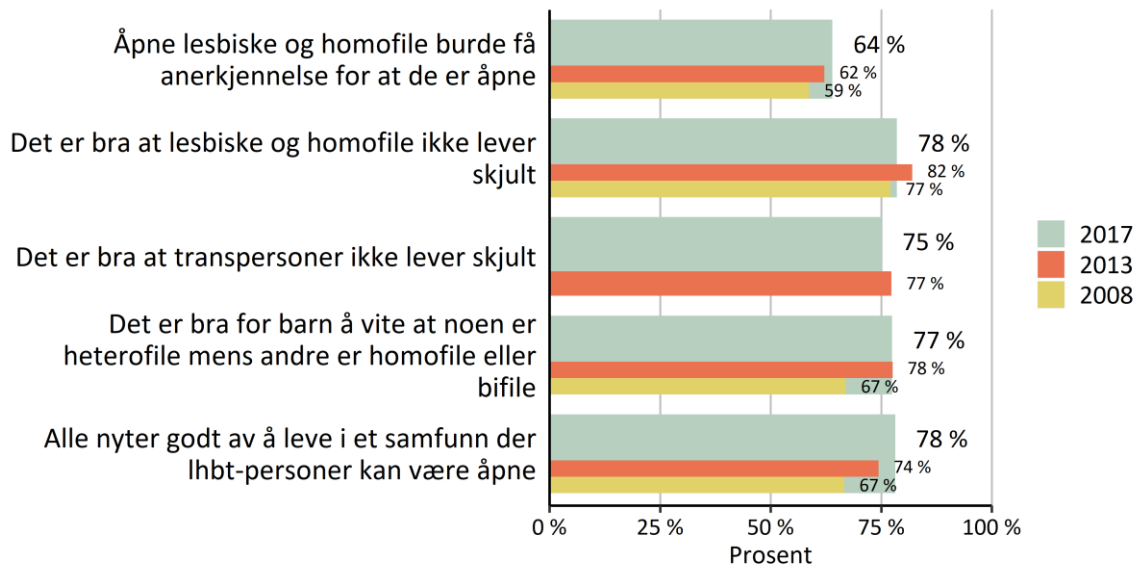

I gjennomsnitt er det meget positive holdninger til åpenhet blant lesbiske, homofile og transpersoner i 2017, og holdningene er mer positive enn de var i 2008. Likevel finner vi forskjeller mellom ulike undergrupper også her.

Kvinner har enda mer positive holdninger enn menn, med et gjennomsnitt på 86, mot 75 blant menn. Videre er det en sammenheng mellom utdanning og positive holdninger til åpenhet, med gjennomsnitt fra 79 blant de med grunnskole/VGS-utdanning til 84 blant de med høyere grads utdanning. Blant de som bor ruralt eller i små byer, er det noe mindre positive holdninger, med gjennomsnitt på 77. Til sammenligning er gjennomsnittet 82-83 andre steder.

De mest religiøse og de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, er mindre positive til at lhbt-personer er åpne, sammenlignet med andre. Gjennomsnittet er 72 blant de mest troende, og varierer mellom 82 og 84 blant de som er mindre troende. Blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, er gjennomsnittet kun 59. Til sammenligning er det et gjennomsnitt på 75-90 blant de som i mindre grad støtter tradisjonelle kjønnsroller.

Figur: Andel som er enige i positivt ladede påstander om åpenhet blant lesbiske, homofile og transpersoner. Prosent

For hver av påstandene som inngår i skalaen for holdninger til åpenhet, er det rundt 3 av 4 som sier seg enig. En litt mindre andel er enig i påstanden om at åpne lesbiske og homofile burde få anerkjennelse for at de er åpne, 64 %. Som vi ser av faktoranalysen var faktorladningen noe lavere for denne påstanden enn de andre. Det kan indikere at denne påstanden måler noe litt annet enn de resterende påstandene. Det å gi anerkjennelse for at en person er åpen, kan virke unaturlig dersom man for eksempel er i et åpent miljø. Dette kan kanskje forklare hvorfor svarene på dette spørsmålet avviker noe fra de andre påstandene.

Mellom 2008 og 2017 økte støtten til påstanden om at alle nyter godt av å leve i et samfunn der lhbt-personer kan være åpne, samt påstanden om at det er bra for barn å vite at noen er heterofile mens andre er homofile. Endringen var særlig stor mellom 2008 og 2013. Det er også litt større grad av støtte til påstanden om at åpne lesbiske og homofile burde få anerkjennelse for at de er åpne, sammenlignet med tidligere. For de øvrige påstandene, er det liten endring over tid.¹⁹

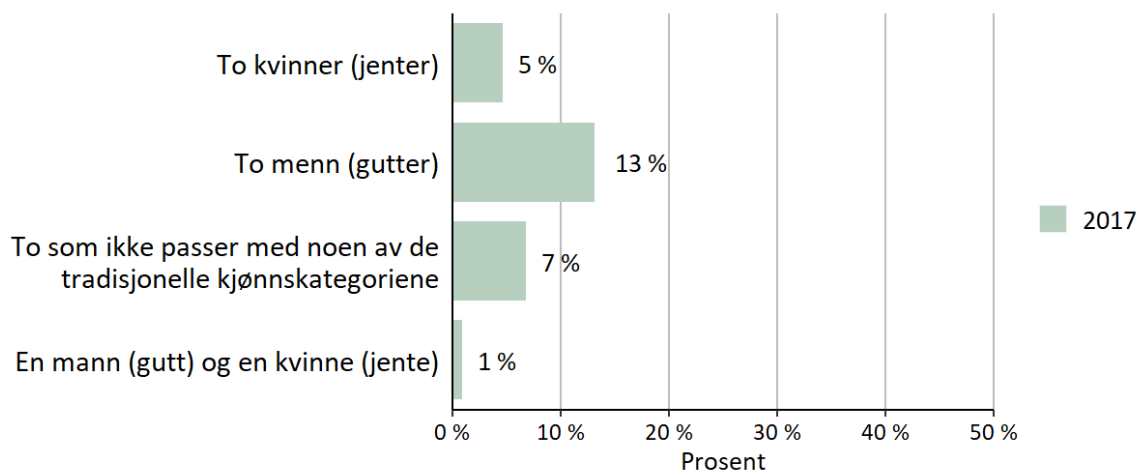
6.2 Negative holdninger til å gi kjærtegn i offentligheten

I undersøkelsen ble det spurt om holdninger til at ulike grupper viser kjærtegn i offentligheten, som å leie hender eller kysse. Jevnt over er de fleste positivt eller nøytralt innstilt til dette. I det følgende vises resultatene for andelen som stiller seg negative til at lhbt-personer viser kjærtegn i offentligheten. Figuren nedenfor viser andelen som er negative til at ulike grupper holder hverandre i hendene i offentligheten.

¹⁹ Det var en liten nedgang i andelen som støtter påstandene om at det er bra at lesbiske, homofile og transpersoner ikke lever skjult, fra 2013 til 2017, men nedgangen var ikke signifikant.

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

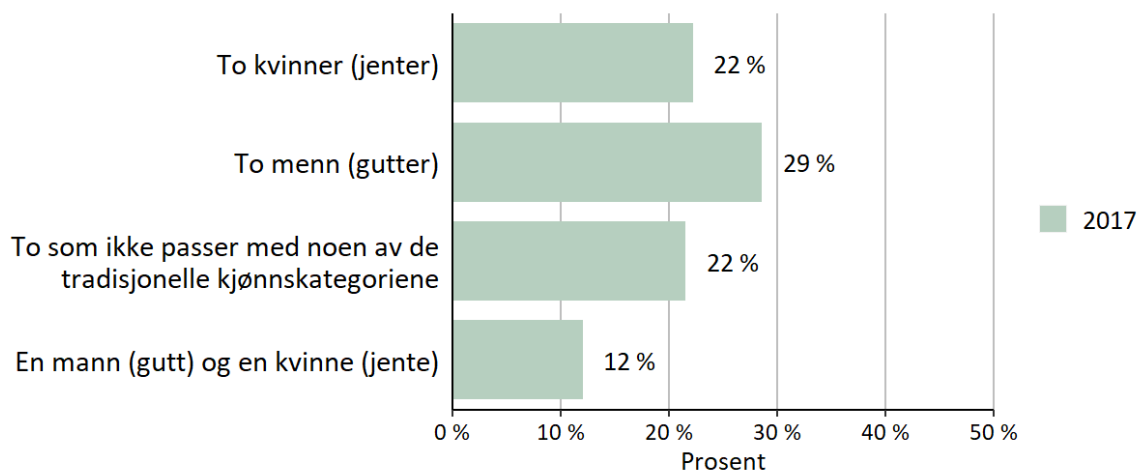
Figur: Andel som er negative til at ulike grupper holder hender i offentligheten. Prosent

Jevnt over er det en liten andel som har negative holdninger til at to personer holder hverandre i hendene i offentligheten, uavhengig av hvilket kjønn personene som holder hender, har. En relativt stor andel, 13 %, er negative til at to menn holder hverandre i hendene i offentligheten, en andel som er betydelig større enn for andre grupper.

Vi finner særlig store forskjeller mellom undergruppene når det gjelder holdningen til at to menn holder hender i offentligheten, og vi vil derfor beskrive noen av disse forskjellene her. Hele 20 % av menn stiller seg negative til at to menn holder hender i offentligheten, mens andelen blant kvinner, er 6 %. Andelen med negative holdninger til dette, er størst blant de eldste og minst blant de yngste, og varierer fra 6 % til 22 %. De som bor i Oslo, er videre minst negative, mens andelen negative er størst blant de som bor i små byer eller ruralt (8 % i Oslo mot 18 % på små steder). Videre er det større andeler som stiller seg negative til at to menn holder hender i offentligheten, blant de mest religiøst troende og de som støtter tradisjonelle kjønnsroller: Andelen varierer fra 9 % til 20 % etter grad av religiøsitet, og fra 2 % til 45 % etter grad av støtte til tradisjonelle kjønnsroller.

Figur: Andel som er negative til at ulike grupper kysser i offentligheten. Prosent

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

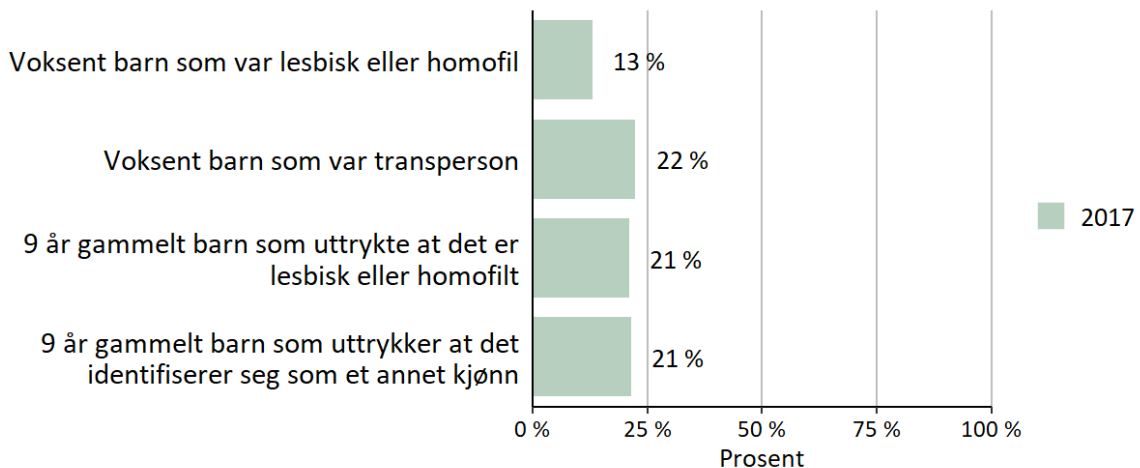
Generelt er det en betydelig større andel som er negative til at to personer kysser i offentligheten, sammenlignet med andelen som er negativ til at to personer holder hender i offentligheten. 29 % er negative til at to gutter kysser i offentligheten, mens 22 % er negative til at to kvinner eller to personer som ikke passer inn i tradisjonelle kjønnskategorier, kysser i offentligheten. Betydelig færre er negative til at to av motsatt kjønn kysser i offentligheten.

De yngste er generelt minst negative, og de eldste mest negative, når det gjelder holdninger til at de ulike gruppene kysser i offentligheten. Det er også en litt større andel menn enn kvinner som har negative holdninger til at to menn kysser i offentligheten, 34 % mot 23 %. For holdningene til at to av motsatt kjønn kysser i offentligheten, er det motsatt: 15 % av kvinnene har negative holdninger til dette, mot 9 % blant menn.

En betydelig større andel av de som er enige i tradisjonelle kjønnsroller, har negative holdninger til at to jenter, to gutter eller to som ikke passer i noen av de tradisjonelle kjønnskategoriene, kysser på offentlig sted. For eksempel er andelen med negative holdninger til at to menn kysser i offentligheten, 68 % blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, mot 12-36 % blant andre. De som er religiøst troende, er også i større grad negative, uavhengig av hvilken gruppe det er som kysser.

6.3 Negative holdninger til lhbt-barn

Figur: Andel som stiller seg negative til lhbt-trekk hos egne barn. «Tenk det at du hadde et ... Hva ville du synes om dette?». Prosent

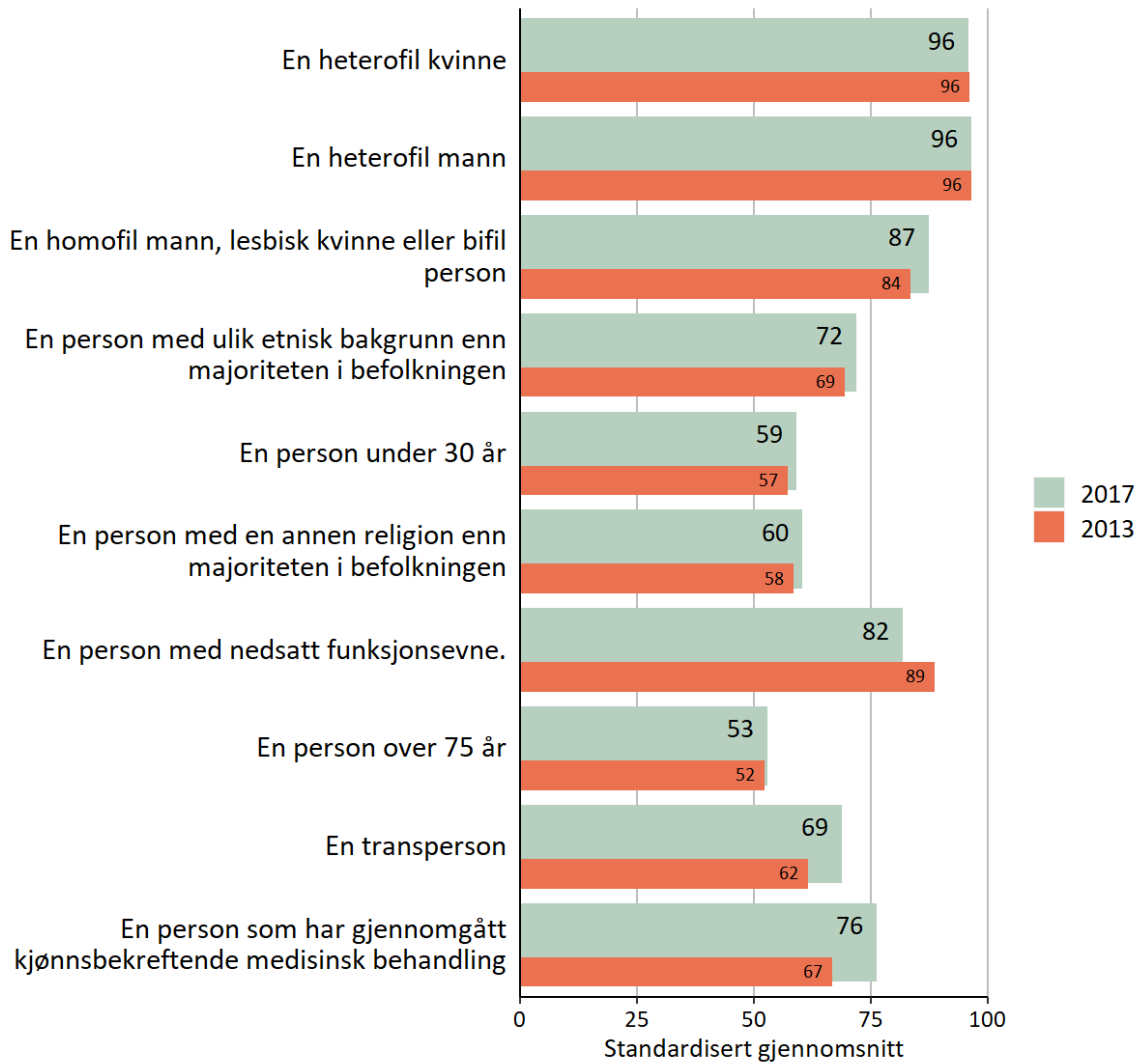
13 % svarer at de ville reagert negativt dersom de hadde et voksent barn som var lesbisk eller homofil, mens andelen er 21 % dersom det var et 9 år gammelt barn som uttrykte det samme. Drøye 1 av 5 ville også synes det var negativt om barnet var transperson, både dersom barnet var voksent eller 9 år gammelt.

Blant menn er det en større andel som ville synes det var negativt med et lhbt-barn. For eksempel sier 19 % av menn at de ville reagert negativt dersom et voksent barn var homofilt eller lesbisk, mot 7 % av kvinner. Andelen som rapporterer at de ville reagert negativt på dette, er videre størst blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller og blant religiøst troende. For eksempel varierer andelene som ville reagert negativt dersom et voksent barn var homofilt

eller lesbisk mellom 3 % og 46 % blant de som ikke støtter og de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, og mellom 9 og 24 % etter grad av religiøsitet.

6.4 Holdning til ulike grupper som statsminister

Figur: Holdning til ulike grupper som statsminister. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Fullstendig komfortabel» og 100 = «Fullstendig komfortabel»

I gjennomsnitt er man mest komfortabel til en heterofil kvinne eller mann som statsminister, men man er også i stor grad komfortabel med at en lesbisk, homofil eller bifil person er statsminister. For transpersoner, er gjennomsnittet noe lavere. Sammenlignet med 2013, er man i noe større grad komfortabel med lhbt-personer som statsminister.²⁰

Generelt er kvinner mer positive til lhbt-personer som statsminister enn det menn er (gjennomsnitt for lhbt: 82 blant menn og 93 blant kvinner, gjennomsnitt for transperson: 61

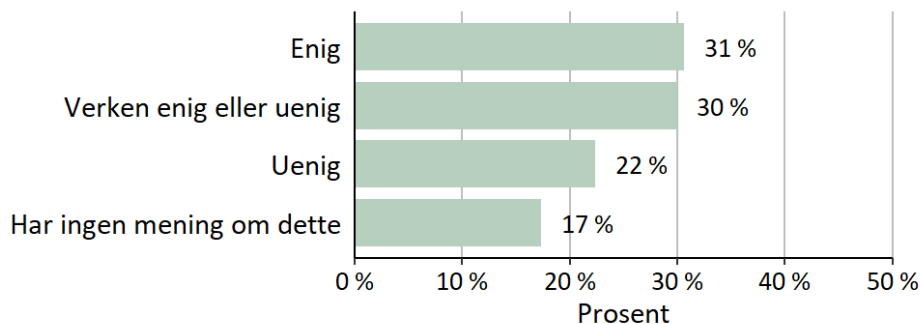
²⁰ Sammenligningen over tid må tas med et forbehold om at svarskalaen er endret fra en tipunktsskala til fempunktsskala.

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

blant menn og 77 blant kvinner), og de yngste er mer positive enn de eldste. De mest religiøst troende og de som støttet tradisjonelle kjønnsroller, er i mindre grad komfortable, sammenlignet med andre. (Mellom religiøst troende og ikke-troende varierer gjennomsnittene mellom 81-92 for lhb-person og mellom 63-74 for transperson. Gjennomsnittet varierer mellom 53-97 for lhb-personer og mellom 28-86 for transperson, etter grad av støtte til tradisjonelle kjønnsroller.).

6.5 Holdninger til mangfold i seksuell orientering

Figur: Holdninger til at fleste kan i ulik grad være tiltrukket av mennesker av både sitt eget og motsatt kjønn. Prosent

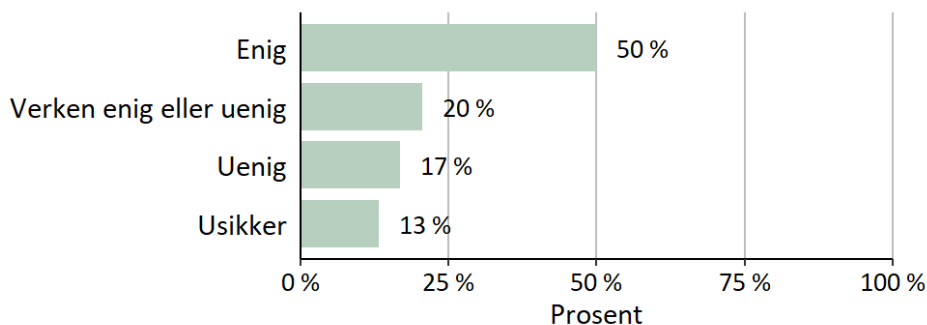

Ca. 1 av 3 støtter påstanden om at de fleste i ulik grad kan være tiltrukket av både eget og «motsatt kjønn», og mens drøye 2 av 10 er uenige. Nesten halvparten svarer at de enten verken er enige eller uenige, eller at de ikke har noen mening om temaet.

De yngste er i størst grad enige i denne påstanden. 45 % av de under 30 år sier seg enige, mot 21-36 % blant de som er eldre. I Oslo er andelen som er enige, størst, nemlig 4 av 10, mens kun 1 av 5 støtter påstanden på Sørlandet. De religiøst troende og de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, støtter i minst grad påstanden. Andelen som er enige i påstanden varierer fra 22 % blant troende til 36 % blant ikke-troende, og fra 15 % blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, til 43 % blant de som ikke støtter tradisjonelle kjønnsroller.

6.6 Holdning til endring av juridisk kjønn

Figur: Holdning til skifte av juridisk kjønn ved egenerklæring for personer over 16 år. Prosent

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

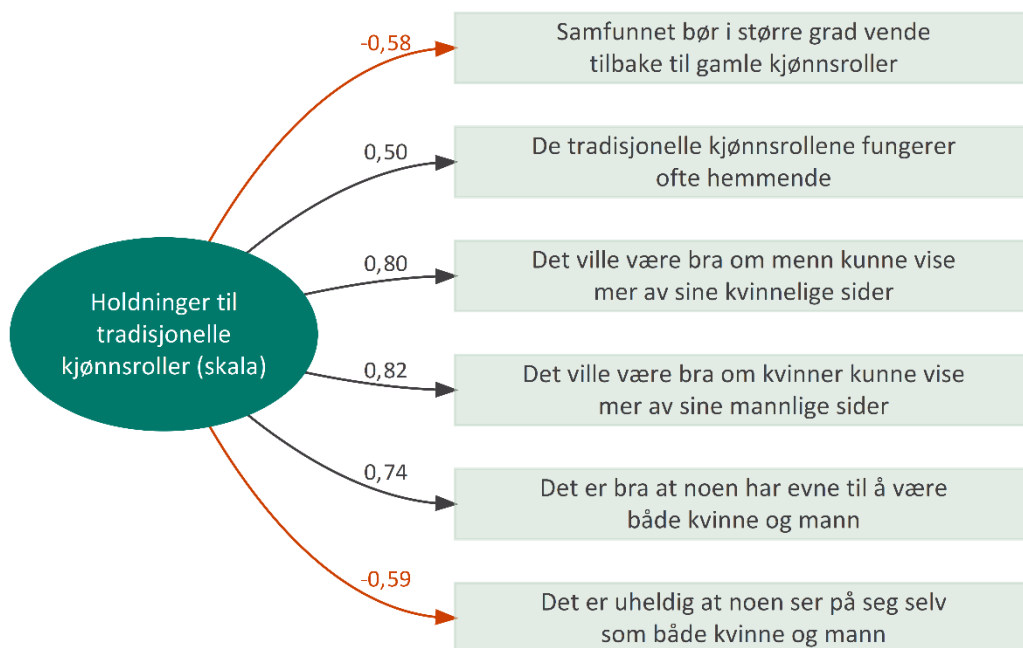
Halvparten av respondentene støtter påstanden om at personer over 16 år som identifiserer seg som et annet kjønn enn det de ble tilskrevet ved fødselen, bør ha rett til selv å endre sitt juridiske kjønn ved egenerklæring. En relativt stor andel svarer at de verken er enige eller uenige, eller at de er usikre, – til sammen 1 av 3.

Kvinner støtter i noe større grad denne påstanden enn det menn gjør (57 % av kvinner mot 43 % av menn). De religiøst troende og de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, støtter i minst grad påstanden. Andelen som støtter påstanden, varierte fra 56 % blant ikke-troende, til 39 % blant troende, og fra 67 % blant de som ikke støttet tradisjonelle kjønnsroller, til 26 % blant de som støttet tradisjonelle kjønnsroller.

6.7 Holdninger til tradisjonelle kjønnsroller

I undersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til en rekke påstander om kjønnsroller. Figuren nedenfor viser spørsmålene som inngår i det sammensatte målet for holdninger til tradisjonelle kjønnsroller.

Figur: Holdninger til tradisjonelle kjønnsroller (skala). Faktoranalyse

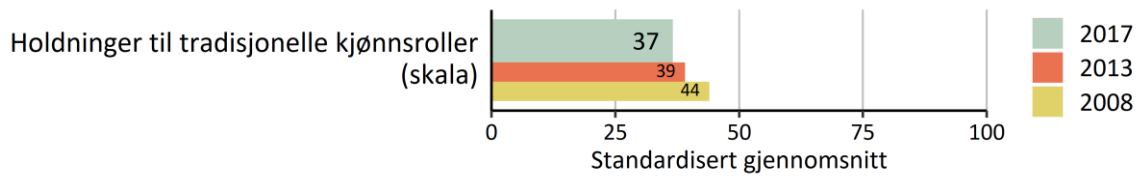

Sammenhengene mellom enkeltspørsmålene og det sammensatte målet varierer noe i styrke, fra 0,50 til 0,80.²¹

²¹ Når det gjelder påstanden om at de tradisjonelle kjønnsrollene ofte fungerer hemmende, er det en moderat sammenheng med det sammensatte målet (0,50). Videre ser vi at det er moderat negativ sammenheng (markert med rød pil) mellom påstandene om at samfunnet bør vende tilbake til gamle kjønnsroller, og at det er uheldig at noen ser på seg selv som både kvinne og mann (faktorladninger mellom -0,58 og -0,59). (Selv om enkelte av faktorlandningene kun viser til en moderat sammenheng, er verdiene innenfor det som er akseptabelt for sammensatte mål.)

Holdninger til åpenhet og inkluderende samfunn

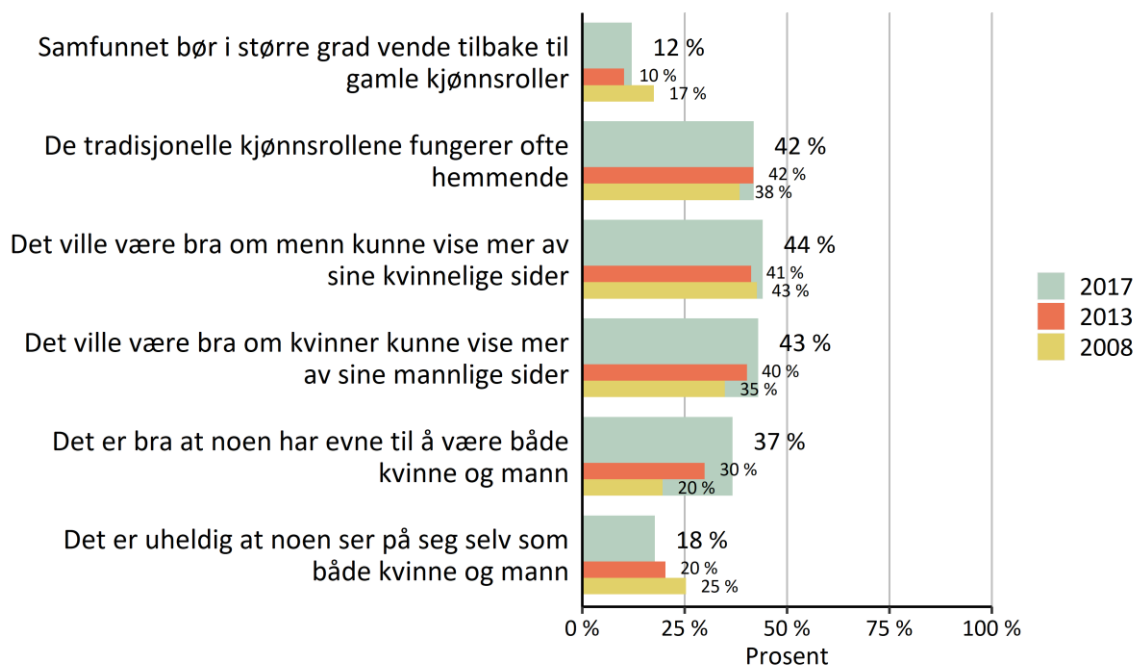
Figur: Holdninger til tradisjonelle kjønnsroller (skala). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = Uenig og 100 = Enig

Over tid har støtten til tradisjonelle kjønnsroller blitt betydelig mindre.

Menn støtter i større grad enn kvinner tradisjonelle kjønnsroller, gjennomsnitt på 42 mot 31. Videre er det mer støtte til tradisjonelle kjønnsroller blant de over 60 år, og mindre støtte blant de yngste, hvor gjennomsnittene varierer mellom 31 og 41. De som bor i Oslo, støtter i minst grad tradisjonelle kjønnsroller, mens det er størst støtte blant de som bor i små byer eller ruralt, med en variasjon i gjennomsnitt fra 31 til 40. Religiøst troende støtter i størst grad opp om tradisjonelle kjønnsroller, med gjennomsnitt på 44, mot 31 blant ikke-troende.

Figur: Andelen som er enige i påstander om tradisjonelle kjønnsroller. Prosent

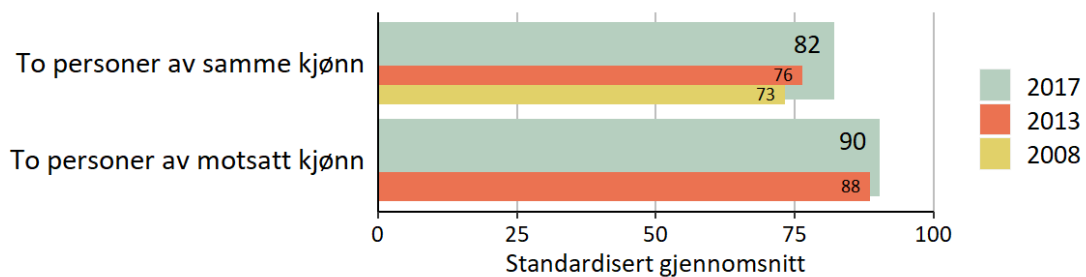
Over tid har det vært en liten nedgang i andelen som støtter påstanden om at samfunnet bør vende tilbake til gamle kjønnsroller, samt påstanden om at det er uheldig at noen ser på seg selv som både kvinne og mann. Andelen som støtter påstanden om at det er bra at noen har evne til å være både kvinne og mann, har økt betydelig i perioden 2008 til 2017, fra 20 % til 37 %.

7. Familie og barn

- Holdningene til likekjønnede ekteskap har blitt mer positive over tid. Det er imidlertid færre som er enige i at to av samme kjønn bør kunne inngå kirkelig vielse, sammenlignet med borgerlig ekteskap.
- Over tid ser vi også at det er økt støtte for at lesbiske og homofile skal kunne være adoptivforeldre og ta i bruk assistert befruktning.
- Det er også en bred enighet om at seksuell orientering ikke er viktig for et godt foreldreskap, og holdningene på dette området har også blitt mer positive over tid. Likevel er det bare middels stor enighet om at det i samfunnet er aksept for at barn vokser opp med lesbiske/homofile foreldre.

7.1 Holdninger til at likekjønnede par lever sammen

Figur: Holdninger til at par lever sammen (I hvilken grad er det i orden at personer av samme kjønn/motsatt kjønn lever sammen som par). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «I svært liten grad» og 100 = «I svært stor grad.»

Det er bred aksept for at to personer av samme kjønn lever sammen som par – enda mer enn det var i 2008 og 2013. Respondentene mener imidlertid i enda større grad at det er i orden hvis to av motsatt kjønn lever sammen som par.

Hvis vi krysser resultatene for aksept av at likekjønnede par bor sammen, med aksept for at to av motsatt kjønn bor sammen som par, finner vi at 8 av 10 svarer at det i stor grad er i orden både at likekjønnede par bor sammen, og at par av motsatt kjønn gjør det. Totalt svarte 1 av 10 at det er i orden at to av motsatt kjønn bor sammen som par, men at det kun til dels eller i liten grad er i orden at to av samme kjønn bor sammen som par.

I nesten samtlige grupper svarer flertallet at de synes det er i orden at to av samme kjønn lever sammen som par. Unntaket er de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, hvor kun 38 % mener at det er greit at likekjønnede par lever sammen. Støtten er også lav blant de mest religiøst troende, 6 av 10, og blant de som aldri har kontakt med lhb-personer, 50 %.

De yngste er generelt mest positive til at to personer av samme kjønn lever sammen som par, mens de eldste er minst positive til dette. Gjennomsnittet varierer mellom 91 i aldersgruppen 18-29 år, og 69 blant de som er 70 år og eldre. I gjennomsnitt er kvinner noe mer positive til at

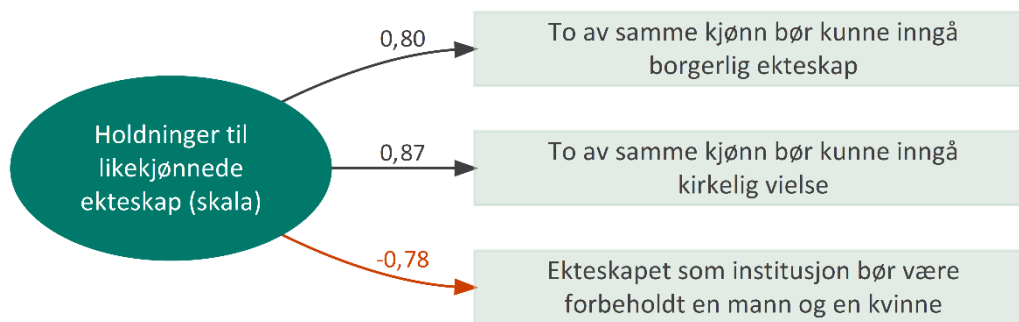
likekjønnede lever sammen som par, sammenlignet med menn. Gjennomsnittet blant menn er 78, mot 86 blant kvinner. Jo mer utdanning man har, desto mer positiv er man til at likekjønnede lever sammen som par – gjennomsnitt fra 78 til 88.

I snitt er de som bor i Oslo mest positive til at likekjønnede lever sammen, mens det er noe lavere grad av støtte på Vestlandet og Sørlandet. Videre er de som bor på små steder, mindre positive sammenlignet med de som bor på større steder.

7.2 Holdninger til ekteskap mellom likekjønnede

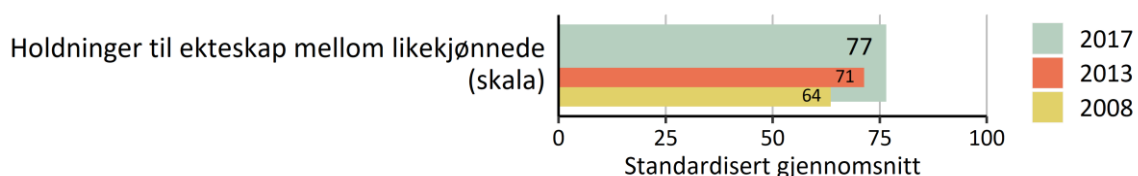
Vi vil nå se nærmere på holdningene til likekjønnede ekteskap. Holdningene til likekjønnede ekteskap ble målt ved at respondentene ble stilt tre spørsmål, hvor de ble bedt om å ta stilling til påstander om ekteskap mellom to av samme kjønn. Figuren nedenfor viser sammenhengen mellom grad av enighet i påstandene og det sammensatte målet for holdninger til likekjønnede ekteskap.

Figur: Holdninger til likekjønnede ekteskap (skala). Faktoranalyse

Av figuren ser vi at det er relativt sterk sammenheng mellom enkeltpørsmålene om ekteskap mellom likekjønnede og det sammensatte målet (faktorladninger på -0,78, 0,80 og 0,87). Siden den tredje påstanden er motsatt rettet, er sammenhengen mellom denne påstanden og det sammensatte målet negativ.

Figur: Oppsummering av holdninger til ekteskap mellom likekjønnede (skala). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = Helt negativ og 100 = Helt positiv

Mellom 2008 og 2017 har holdningene til ekteskap mellom likekjønnede blitt stadig mer positive. Fra et middels positivt gjennomsnitt i 2008, 64, har gjennomsnittet økt til 77 i 2017. Dette er et høyt gjennomsnitt, som tyder på at de aller fleste er positive til likekjønnede ekteskap.

Likekjønnet ekteskap har vært tillatt i Norge siden 1. januar 2009, etter endringer i ekteskapsloven. Før 2009 ble det juridiske parforholdet mellom to av samme kjønn regulert av partnerskapsloven. I 2016 vedtok Kirkemøtet at likekjønnede kunne gifte seg i Kirken.²² Samtidig som det har vært endringer i lovverket, har altså holdningene til likekjønnet ekteskap blitt mer positive.

Det er sammenheng mellom økende alder og mindre positive holdninger til likekjønnede ekteskap. Gjennomsnittet varierer fra 84 i aldersgruppen 18-29 år, til 66 i aldersgruppen 70 år og eldre. Videre er kvinner noe mer positive enn menn, med gjennomsnitt på 82 hos kvinner og 71 hos menn. De som har høyere grads utdanning, er også noe mer positive enn andre. Vi finner et gjennomsnitt på 82 blant de høyest utdannede og 73 blant de med utdanning på grunnskole- eller videregående skole-nivå.

Det er blant bosatte i Oslo at vi finner de mest positive holdningene til likekjønnede ekteskap. På Sørlandet er man minst positive til dette, med et gjennomsnitt på 68. Til sammenligning ligger gjennomsnittet på 84 i Oslo, og det varierer mellom 72 og 79 i andre landsdeler. De som bor på små steder, er i gjennomsnitt noe mindre positive til ekteskap mellom likekjønnede, med et gjennomsnitt på 73.

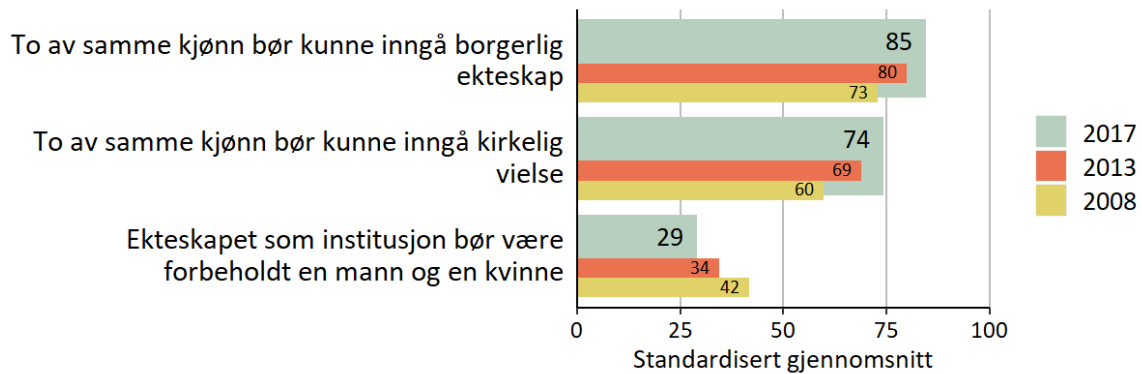
Blant religiøst troende er man langt mindre positiv til likekjønnede ekteskap, med et gjennomsnitt på 57. Til sammenligning er gjennomsnittet blant ikke-troende 86. Videre er det en sterk sammenheng mellom holdninger til tradisjonelle kjønnsroller og holdninger til likekjønnede ekteskap, med gjennomsnitt fra 91 til 41.

Til slutt ser vi at de som sjelden eller aldri har kontakt med en lhb-person, er mindre positive til likekjønnede ekteskap; gjennomsnitt på 53, mot 70-84 blant de med større grad av kontakt.

I figuren nedenfor vises resultatene for enkeltpørsmålene om holdninger til likekjønnede ekteskap.

²² Ny vigselsturgi ble innført i 2017. Samtidig kan prester og andre ansatte i kirken reservere seg mot å vie eller delta i vielsen av likekjønnede par (Kirkerådsmøtet, 2016).

Figur: Grad av enighet i påstander om likekjønnede ekteskap. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

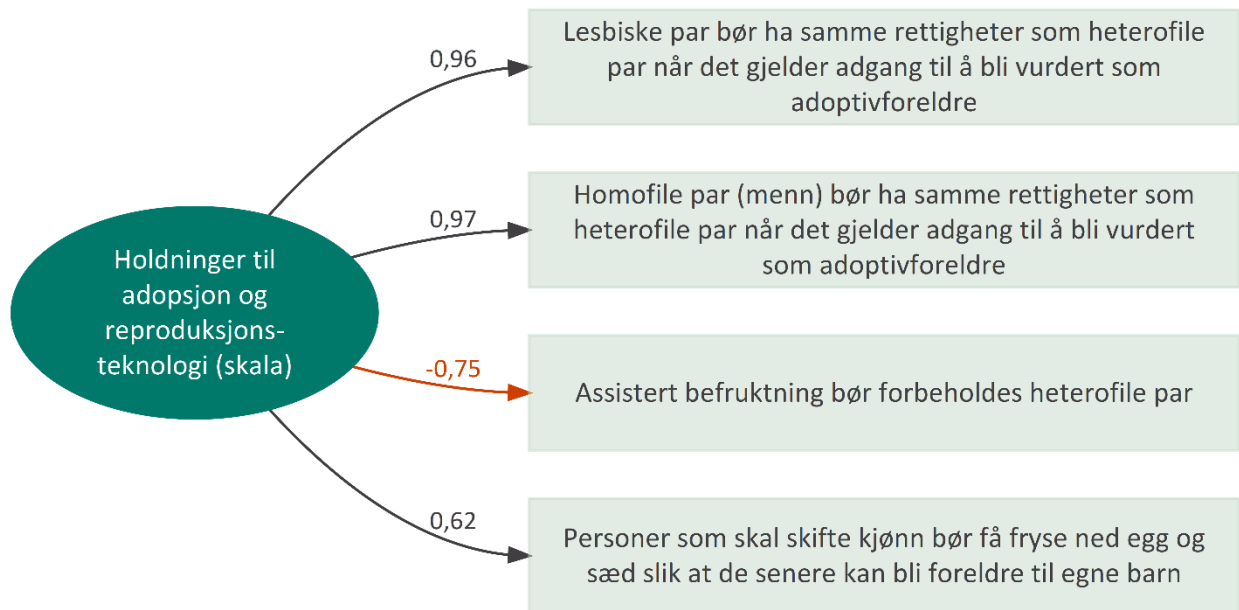
Det har i løpet av perioden 2008 til 2017 blitt større enighet om at to av samme kjønn bør kunne inngå både borgerlig ekteskap og kirkelig vielse. Støtten til at likekjønnede bør kunne inngå borgerlig ekteskap er større enn for kirkelig vielse, en forskjell som har vedvart over tid. Vi ser også at graden av enighet i påstanden om at ekteskapet som institusjon bør være forbeholdt en mann og en kvinne, har gått ned i tidsrommet mellom 2008 og 2017.

Vi finner generelt noe mindre forskjeller mellom undergruppene for spørsmålet om borgerlig ekteskap, sammenlignet med både spørsmålet om kirkelig vielse, og hvorvidt ekteskapet som institusjon bør forbeholdes en mann og en kvinne. Dette gjelder spesielt forskjellene mellom aldersgrupper, mellom religiøst troende og mindre troende, og mellom de som støtter tradisjonelle kjønnsroller og andre.

7.3 Holdninger til adopsjon og reproduksjonsteknologi for likekjønnede par

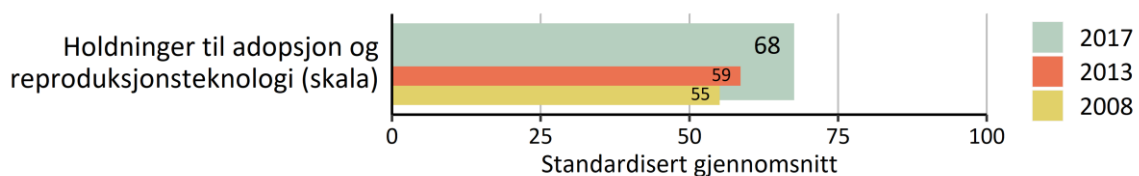
I undersøkelsen ble respondentene bedt om å ta stilling til en rekke påstander om adopsjon og tilgang til reproduksjonsteknologi, både generelt og for lhbt-personer. Figuren på neste side viser spørsmålene som inngår i det sammensatte målet for holdninger til adopsjon og reproduksjonsteknologi for lhbt-personer.

Figur: Holdninger til adopsjon og reproduksjonsteknologi (skala). Faktoranalyse

Styrken på sammenhengene mellom enkeltpørsmålene og det sammensatte målet varierer mellom 0,62 og 0,97.

Figur: Holdninger til adopsjon og reproduksjonsteknologi for likekjønnede (skala). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = Helt negative holdninger og 100 = Helt positive holdninger

Holdningene når det gjelder adopsjon og bruk av reproduksjonsteknologi for lhbtqi-personer, har blitt mer positive over tid. Det er spesielt stor endring mellom 2013 og 2017.

Gjennomsnittet i 2017 er likevel kun middels høyt, 68, noe som tyder på at en del fortsatt er negative til adopsjon og reproduksjonsteknologi for lhbtqi-personer.

Kvinner er langt mer positive enn menn til adopsjon og reproduksjonsteknologi for lhbtqi-personer, med et gjennomsnitt på 74 blant kvinner mot 61 blant menn. De yngste er videre mest positive, mens de som er 70 år eller eldre, er mindre positive – gjennomsnitt på henholdsvis 80 og 55.

Vi finner de mest positive holdningene til at lhbtqi-personer skal kunne adoptere og bruke reproduksjonsteknologi, blant de som bor i Oslo (gjennomsnitt på 74), mens spesielt de som bor på Sørlandet, og de som bor på små steder, er noe mindre positive (gjennomsnitt på 62).

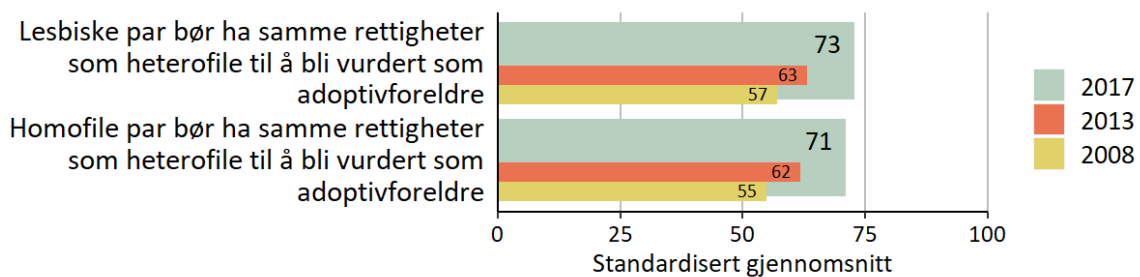
Blant religiøst troende og personer som støtter tradisjonelle kjønnsroller, er det liten grad av støtte til adopsjon og reproduksjonsteknologi for lhbtqi-personer. Blant troende er

Familie og barn

gjennomsnittet på 50, mot 77 blant ikke-troende. Gjennomsnittet for de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, er kun 30, mot 84 blant de som i minst grad støtter tradisjonelle kjønnsroller.

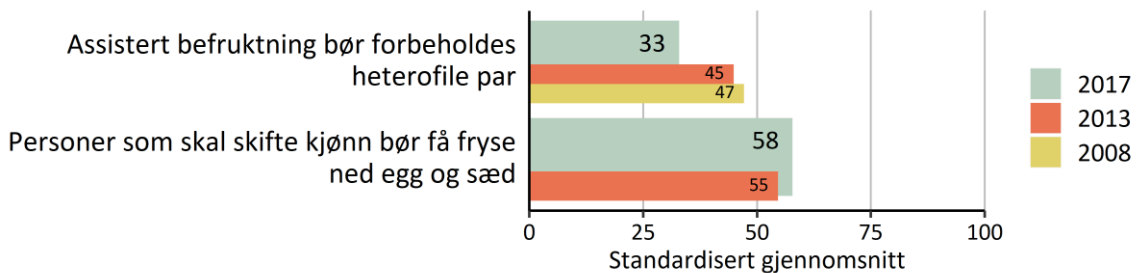
De som sjelden eller aldri har kontakt med lhb-personer, er i mindre grad positive til adopsjon og bruk av reproduksjonsteknologi enn andre (gjennomsnitt på 45 mot 59-76).

Figur: Holdninger til adopsjon. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

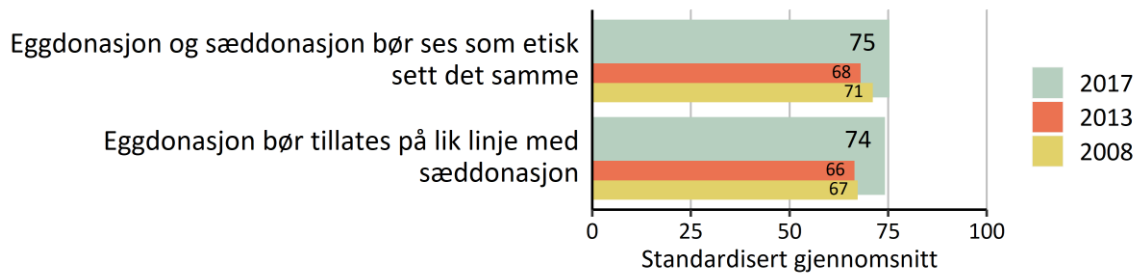
Det er stor grad av enighet i at lesbiske og homofile par bør ha samme rettigheter som heterofile til å bli vurdert som adoptivforeldre. I 2013 var det kun nokså stor enighet om dette, og i 2008 var det liten enighet.

Figur: Grad av enighet i påstander om assistert befruktning og nedfrysning av egg og sæd. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

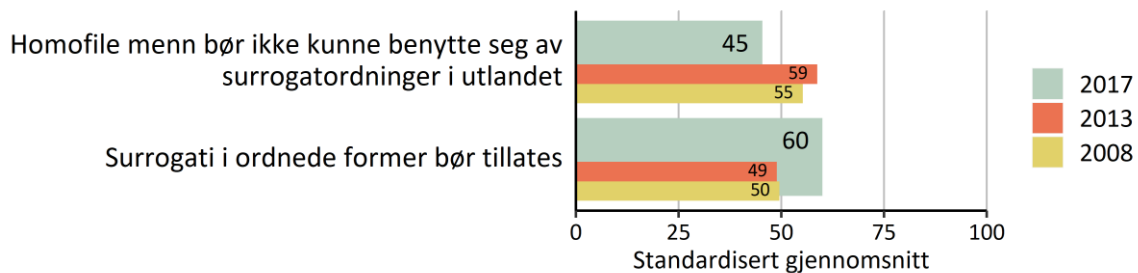
Fra 2013 til 2017 har holdningene til assistert befruktning endret seg betydelig. I 2008 og 2013 var det kun i liten grad uenighet i at assistert befruktning bør forbeholdes heterofile par, mens det i 2017 var mer uenighet om denne påstanden. Spørsmålet om personer som skal «skifte kjønn» skal kunne fryse ned sæd eller egg, er det relativt mange som er usikre på, og gjennomsnittet blant de som har svart, ligger rundt midten; 46 % oppgir enten at de er usikre, eller har svart at de er verken enig eller uenige.

Figur: Grad av enighet i påstander om egg- og sæddonasjon. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

I figuren ovenfor vises holdninger til bruk av reproduksjonsteknologi (egg- og sæddonasjon), der det ikke nevnes eksplisitt i spørsmålet at påstanden angår lhbtqi-personer. Det er utbredt enighet om at eggdonasjon og sæddonasjon bør ses som etisk sett det samme, og at eggdonasjon bør tillates på lik linje med sæddonasjon.

Figur: Holdninger til surrogati. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

Vi ser at det er nokså stor enighet om at surrogati bør tillates i ordnede former, og at det har blitt mer positive holdninger til dette over tid. Videre har det gått fra å være en svak enighet i at homofile menn ikke bør få bruke surrogatiordninger i utlandet til en svak enighet i at de bør få kunne bruke dette²³.

Totalt mener 27 % både at surrogati i ordnede former bør tillates, og at homofile menn bør kunne benytte surrogatiordninger i utlandet. 15 % stiller seg negative til begge påstandene. Det er med andre ord ikke spesielt stor grad av sammenheng mellom holdningene til surrogati og holdningene til at homofile menn skal kunne benytte surrogatiordninger i utlandet. Dette kan blant annet ha sammenheng med at holdningene til surrogati (i ordnede former) kun handler om situasjonen i Norge, mens det involveres en part i utlandet dersom homofile menn benytter seg av surrogatiordninger i utlandet. At noen er negative til at homofile menn benytter

²³ Sammenligning av svarene på spørsmålet om homofiles bruk av surrogatiordninger i utlandet må gjøres med forsiktighet, da denne påstanden var motsatt rettet i 2008 og 2013. For å ta hensyn til dette, er resultatene for 2008 og 2013 snudd i fremstillingen i denne rapporten. Formuleringen lød tidligere: «Homofile menn bør kunne benytte seg av lovlige surrogat-ordninger i utlandet (at en kvinne bærer fram et barn for dem). (I Norge har man ikke lov til å benytte surrogatmor)».

surrogatiordninger i utlandet, trenger derfor ikke være knyttet til negative holdninger overfor lhb-personer, men kan være begrunnet i bekymringer knyttet til den utenlandske kvinnens situasjon. Videre svarer 9 % at surrogati i ordnede former bør tillates, men at homofile menn ikke bør kunne benytte surrogatiordninger i utlandet. 6 % mener at homofile menn bør kunne benytte surrogatiordninger i utlandet, men at surrogati ikke bør tillates.

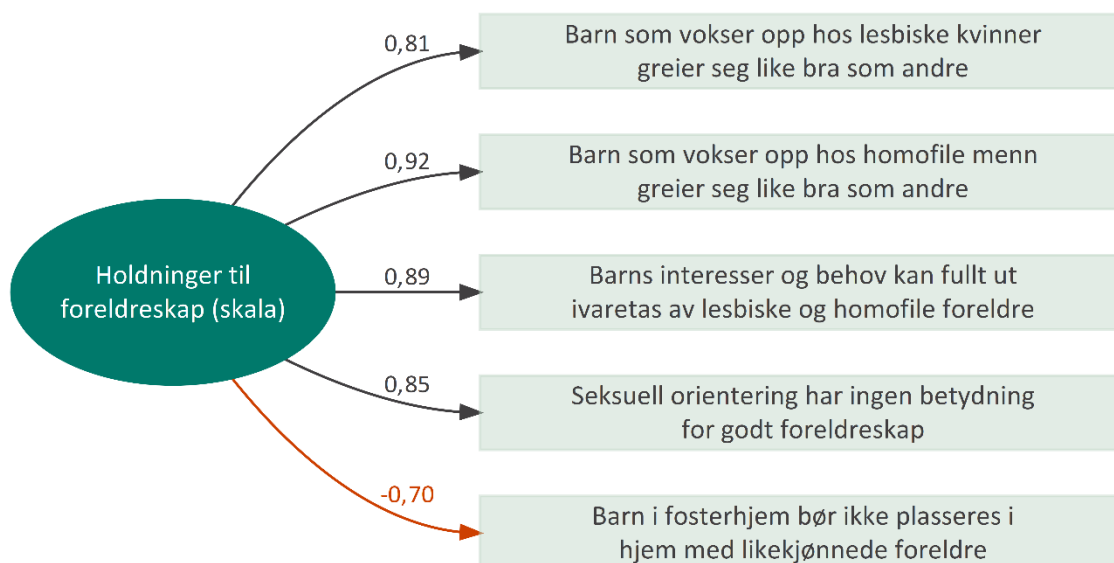
Tabell: Sammenheng mellom generelle holdninger til surrogati og holdninger til at homofile menn skal kunne benytte seg av surrogatiordninger i utlandet. Prosent av total

Surrogati i ordnede former bør tillates	Homofile menn bør ikke kunne benytte seg av surrogatiordninger i utlandet			
	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Usikker
Enig	9 %	5 %	27 %	2 %
Verken enig eller uenig	5 %	10 %	4 %	1 %
Uenig	15 %	2 %	6 %	1 %
Usikker	3 %	1 %	2 %	7 %

7.4 Holdninger til foreldreskap for likekjønnede par

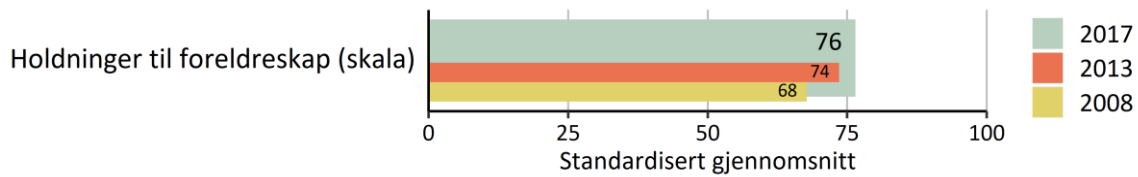
Det sammensatte målet for holdninger til foreldreskap er basert på svarene på fem påstander om barns oppvekst med to foreldre av samme kjønn og foreldreskap for likekjønnede par. Figuren nedenfor viser sammenhengen de enkelte påstandene og skalaen.

Figur: Holdninger til foreldreskap (skala). Faktoranalyse

Det er relativt sterke sammenhenger mellom de ulike enkeltpørsmålene og det sammensatte målet, med faktorladninger mellom 0,70 og 0,92.

Figur: Holdninger til foreldreskap (skala). Standardiserte gjennomsnitt: 0 = Helt negativ og 100 = Helt positiv

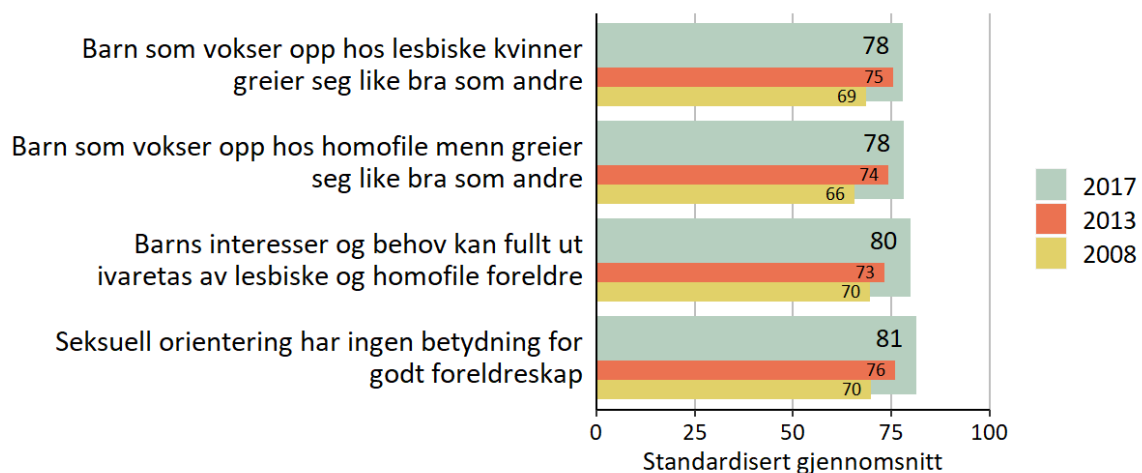
Mellom 2008 og 2017 har holdningene til at barn vokser opp med lesbiske og homofile foreldre, blitt gradvis mer positive. I 2017 var det i gjennomsnitt positive holdninger på dette området, men holdningene varierer mellom ulike grupper.

Vi finner sammenheng mellom økende alder og gradvis mindre positive holdninger. De yngste har de mest positive holdningene til lesbiske og homofile som foreldre, med et gjennomsnitt på 84. Blant de eldste er gjennomsnittet kun 66. Kvinner har også mer positive holdninger enn menn, med et gjennomsnitt på 83 mot 70 blant menn.

Jo mer religiøs man er, desto mindre positiv er man til at lesbiske og homofile er foreldre. Gjennomsnittet varierer fra 65 blant troende til 83 blant ikke-troende. Vi ser også at de som støtter tradisjonelle kjønnsroller er mindre positive enn andre. Blant de som støtter tradisjonelle kjønnsroller, er snittet kun på 47, mot 69-90.

Jo mindre kontakt man har med lhbtq-personer, desto mindre positiv er man til at lesbiske og homofile er foreldre (58 mot 70-83).

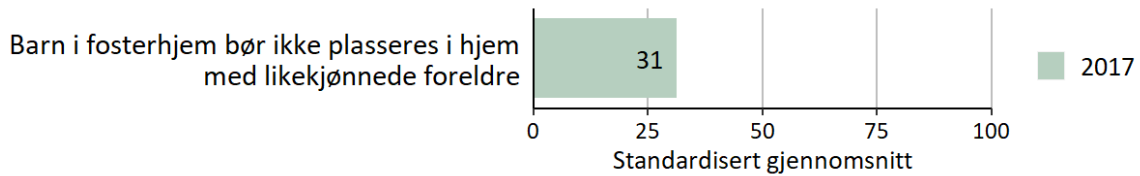
Figur: Grad av enighet i påstander om foreldreskap. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

Det er en bred enighet i at seksuell orientering ikke har betydning for godt foreldreskap, at barns interesser fullt ut kan ivaretas av lesbiske og homofile foreldre, og at barn som vokser opp med lesbiske og homofile foreldre klarer seg like bra som andre barn. På samtlige områder

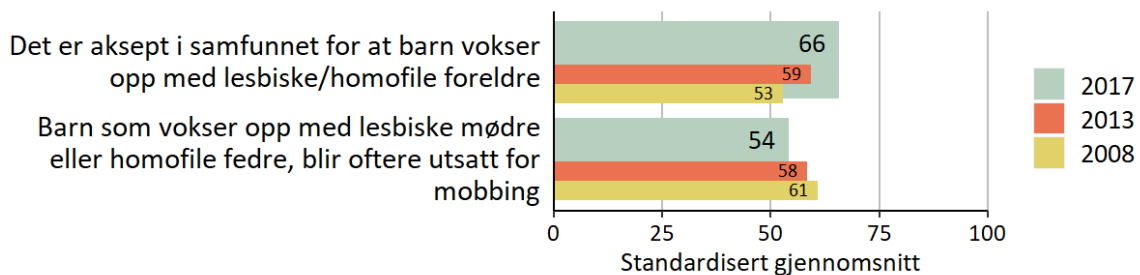
ser vi at holdningene har blitt mer positive mellom 2008 og 2017.

Figur: Holdninger til likekjønnede fosterforeldre. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

I 2017 ble det også spurt om hva man mener om å plassere barn i fosterhjem med likekjønnede foreldre. Resultatet viser at det er liten enighet i påstanden om at barn ikke bør plasseres hos likekjønnede fosterforeldre.

Figur: Grad av støtte til påstand om at barn som vokser opp med likekjønnede foreldre er mer utsatt for mobbing enn andre. Standardiserte gjennomsnitt: 0 = «Helt uenig» og 100 = «Helt enig»

Det er middels stor støtte til påstanden om at det er aksept i samfunnet for at barn vokser opp med lesbiske/homofile foreldre. Støtten til denne påstanden har økt over tid.

I perioden 2008 til 2017 har det vært nokså liten enighet i påstanden om at barn som vokser opp med lesbiske eller homofile foreldre, oftere blir utsatt for mobbing enn andre barn. Støtten til denne påstanden har dessuten blitt mindre over tid, men andelen som har svart at de er usikre på dette, har også økt i samme periode (spesielt mellom 2008 og 2013, da andelen usikre gikk fra 16 % til 24 %). I 2017 er hele 28 % usikre.

Referanser

- Anderssen, N. (2017a). *Attitudes Towards LGBT People 2008* [Data set]. NSD – Norwegian Centre for Research Data. <https://doi.org/10.18712/nsd-nsd2468-v2>
- Anderssen, N. (2017b). *Attitudes towards LHBT-persons 2013. A part of the project 'Sexual Orientation and Living Conditions'* [Data set]. NSD – Norwegian Centre for Research Data. <https://doi.org/10.18712/nsd-nsd2469-v1>
- Anderssen, N., & Malterud, K. (Red.). (2013). *Seksuell orientering og levekår*. Uni Helse/Uni Research AS: Bergen.
- Anderssen, N., & Slåtten, H. (2008). *Holdninger til lesbiske kvinner, homofile menn, bifile kvinner og menn og transpersoner (LHBT-personer). En landsomfattende representativ spørreundersøkelse*. Avdeling for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen.
- Anderssen, N., & Slåtten, H. (2013). HOLDNINGER TIL LHBT-PERSONER 2008-2013. I Anderssen, N., & Malterud, K. (Red.). *Seksuell orientering og levekår* (s. s. 119-146). Uni Helse/Uni Research AS: Bergen.
- Bufdir. (2018). Lhbtq-ordlista. Hentet 28.11.2019 fra: https://www.bufdir.no/lhbt/LHBT_ordlista/
- Bufdir. (2019). Seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika. Hentet 28.11.2019 fra: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/lhbtq/
- Kirkerådsmøtet. (28.-29. januar 2016). *Kirkerådet sier ja til vigselsturgi for likekjønnede*. Oslo: Kirkerådet
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (2. utgave). Fagbokforlaget: Bergen.
- Statistisk sentralbyrå. (2019a). Befolkning. Hentet 16.12.2019 fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde>
- Statistisk sentralbyrå. (2019b). Befolkningens utdanningsnivå. Hentet 28.11.2019 fra: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv>
- Statistisk sentralbyrå. (2019c). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hentet 28.11.2019 fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>